

Naiste Hääl

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu
Häälekandja

Nr 3

SISUKORD: Kirjad emadele. — Naine ja valimisõigus. — Valga Naisseltsi tegevus 1927. a. — Seksuaalküsimuse selgitamine lastele. — Retsept. — Viljandi Eesti Naisseltsi aruanne ja tegevuse ülevaade 1927. a. — Kirjanduslik veste. — Kristlikust Noorte Naisühingust ja tema sihtidest. — Laste töö ühisriikides. — Kroonika. — Küsimused ja kostmised.

PERENAINE: Lihtsustage ja kergendage oma tööd köögis. — Igas alas olgu lavad. — Vastpukkenud oksad... Käsitöö ja riietus.

“Naiste Hääl”

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.
Jlhub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK.

Väljaandja: E. Naisorganisatsioonide Liit.

Toimetus ja talitus asub: TALLINNAS, Jaani t. 3.

Avatud kella 10—2. Telefon 13-26.

Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9. Tel. 13-91.

Tellimisi võlavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Tellimise hind: poolaastaks — 2 kr., aastaks — 4 kr. Üksiknumber 40 senti.
Väljamaa tellimine 5 kr. 50 s.

Kuulutuste hind: terve lehekülj — 30 krooni. 1 mm ühel veerul — 10 senti.

„Naiste Hääl’e“ 1927. aastakäiku

on veel vähesel arvul saada. Hind 2 krooni.

CARTIER-BRESSON
PARIS

PESUKINDLAD PARIS VÄRVID

KÄSITÖÖLÕNGAD

Esimese klassi prantsuse vabriku saadused

Kaitsemärk

„A la Croix“

PESUKINDLAD VÄRVID (300 värvi)

Märkniiidid

Pärllõngad

Brillanté d'Alger (Mouliné)

Heegeldamise niidid

liri lõngad

Linased lõngad

Hedebo niit

Nõelumise lõngad

Asutatud aastal 1825

MÄLSTE HÄÄL

E. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HÄALEKANDJA

Nr. 3

Märts 1928

II aastakäik

Kirjad emadele.

Mida võib ema pakkuda lapsele ?

Kuna tihti on räägitud, et emal on suur psüholoogiline töövälk, on ääresolevate ridade ülesandeks kätte mõtta seda töövälja, peatudes neil võimalusel, mida võib kasutada ema lapse arengu süvendamiseks. Muudugi ühel ja teisel lapsel on enam või vähem sünnipäraseid kalduvusi. Mii oskab üks enam kui teine vahet teha heliõnnetumisel, värvinüansidel, lõhnul, toitel ja muul. Rahjaks on aga üks organid tihti välja arenenud teise kulum, j. o. ühe organi kulum jääb mõni teine kängu. See muusik võib olla on halb matemaatik, keeleandeline õpilane ei saa aru vahet maateadusest jne. Müüd on eestikätt ema kohus see, et ta jälgib lapse võimeid. Toob see ühes ja samas aines järjekindlast nõrku koolist koju, tuleb abi otsida. Ja see abi ei olegi tihti kaugel. Paremini, kui juba enne kooli emal on ülevaade lapse vaimsest elust, kui ema kindlasti teab, millised miinused temal lapse arengus täita. Nähes, kuhu poole laps vaimsest liigub, tuleb emal selle eest hoolt kanda, et ta ei jää maha mitte milleski. Harilikult kõneldatakse, et „minu laps ei saa jeda ega teist“, ja lastakse asjadelt ja oludel oma käit. Ometi ei tähenda see midagi, et laps ei saa. Mõnda nõrgemat arengu juuna tuleb ainult pisut toetada. Peame ise ka meeles, et harjutamine on see allikas, kust armutatakse jõudu. Selle peaaegu ei juuda vastu võtta armutusi, jeda tuleb armutusi panna armastama. Ema peab teadma, millega võita oma lapse poolehoidu. Tuleks riputada ilusad maalitud arvud lapsetuppa, tuleks anda armutijed mänguasjad, tuleks jutujamisel lapsega tähelepanemata käsitada armutamist. Kui juhtub niisugusele lapsele ka mõistlik õpetaja, kes vastujeks annab aega, oskab võrdluse abil liikuma panna lapse aju, siis võib lapsest ikka veel saada teistpärase matemaatik. Sama on lugu muusikaga. Lauldes ja mängides areneb aegamööda kuulmine. Kui ei saa sel puhul lapsest mitte loorijuhatajat või orkestrijuhiti, siis võib niisugune andetu laps harjutamisel ometi lõpuks käsitada laimamatult mõnda muusikariista. Samal teel

aratatakse lapses armastust keelte, ajaloo, matemaatika ja teiste teaduste vastu. Jseäransis ferge on last siduda ajaloo või maateaduse külge. Jutustused käinud aegadeist ja võõrasteist maadest neelab iga laps, kui ta ei ole idioot, suure ifuga. Selleist ifust õpikimuni ei ole kuigi pikk samm. Siin on müüd pind, kus isa vähemalt jedasama võib, mis emagi, kui mitte rohkem. Ometi on suuremalt jaolt isa väljaspool kodu ja ei juuda vahest enam lapsega teha suuremat tegemist, kuid jeda just ei ole tarmis. Jseenesest mõistata on meil ka palju professionaalseid naisi, kes mehega lähewad ja tulewad. Ka sel puhul seisab ema ikka hingelikest lapsel mehest lähedamal.

Jseäransis wiimajel ajal on tihti jutt feltskonnas esteetikast. Mii nõuab praegusel hetkel arenenud maitse siidijusti, kallist kleiti ja pesu. Kui niisuguste asjade eest peab ületunde andma, siis on nad lihtsalt ebamaaralsed. Kui aga ka raha on inimesel, ehtigu oma kodu, nii et seal saaks pandud põhi perekonna liikmete esteetilisele arengule. Või kui ei ole selleks siiski võimalust, leidku selleks odawaid abinõusid. Et ole see ka võimalik, juhtigu tähelepanu loodusele. Kui võimalik, parandatagu jeda. Kui jeda ka ei ole, kui elatakse üürikasarmus, jääb siiski weel üle palju wadelda. Põhjataewa eha, mets, lähemal või kaugemal wesi — see kõik on alati kõikide päralt, jeda kõik võib nautida ja nautima õpetada lapsi. On ju küll loodud ilm, aga oma lastele loome selle igaford uuesti. Selle jättes tegemata, lapse minnes ellu kinnijilmil, ei näe ta ka edaspidi looduse ilu. Elu näib temale tühi, ja wäiksematki kaotust ei juuda ta kanda. Noorte hukkumised on igapäewased nähtused. Jgawus ajab tihti lubamatule teele. Pealiskaudsus, tühjus, saamatus, weel enam, kõlbmatuus kipuwad ilma walitjema, kui elutüdimus weel ei ole õhjinud poomisnõbri.

Ometi võiks olla elu rikas, kuigi õnn ei naerata! Anult nägenia peame õppima ja õpetama!

A. Ertel.

Naine ja valimisõigus.

Sõjad ja revolutsioonid on sünnitanud Euroopas rea uusi riike. Need riigid oma moodsate põhiseadustega on annud kodanikkudele ühesugused poliitilised õigused. Ei ole enam vahet nais- ega meeskodaniku vahel. Naine võtab riigielu juhtimisest samaväärse isikuna osa kui meeski. Naisel on sama õigus parlamendi valimistest osa võtta kui mehelgi. See on suur õigus. Kui meelde tuletada pikka, viisa võitlust naise poliitiliste õiguste eest, kõiki kannatusi ja pettumusi, mis paratamatud selles võitluses — tõesti auväärt ja lugupidamine kõigi nende naiste ja meeste ees, kes juba aastakümneid tagasi julgesid nõuda ka naistele valimisõigusi. Teame ju kõik, et naist oldi harjutud hindama kui mehest allpool seisvat isikut, kes ei oska poliitiliselt mõelda, kellele avalik elu võõras ja kellele ei tohi anda valimisõigusi. Pooltel riikide kodanikkudest polnud sõnagi kaasa kõneleda ei riigi- ega omavalitsuselu juhtimisel. Sarnane ebaõiglus on püsinud alles hilise minevikuni, püsib osalt veel praegugi. Ja seda mitte kusagil pooltsiviliseeritud Aasias või Aafrikas, vaid meil, Euroopas, vanades, üldkultuurseteks tunnustatud riikides, nii kui Prantsusmaal, Schweitsis ja mitmes teises riigis. Ka Inglismaa, olles riik, kes esimesena tunnustas ja ka maksma pani enese juures kodaniku vabaduse, kelle parlamendi struktuur on eeskujuks saanud kogu Euroopale ja ka ookeanitagustele maadele, on senini naistele aktiivse valimisõiguse alles 30. aastast alates andnud. Aastakümneid on Inglise naisõiguslased parlamendis ja väljaspool parlamenti võidelnud naistele poliitiliste õiguste laiendamise eest. Ikka ja alati on pidanud see küsimus lahendamata jääma, sest olemuselt on inglane ikkagi konservatiivne, eriti aga traditsioonide muutmise suhtes. Ja oli kord kombeks saanud, et naine omab valimisõiguse alles kolmekümneaastasena. Kuid kihutustöö ja võitlus ei raugenud ja nüüd näivad ka Inglise naistele vabad tuuled puhuma. Lehtedest lugesime, et on jälle kord päevakorral naiste valimisõiguse küsimus. Tahame loota, et Inglise naised kõige ligemas tulevikus valimiskastide juurde mitte alles kolmekümneaastasena ei pääse, vaid ühevanusena meestega oma kodanikukohustusi täitma lähevad.

Meil, Eestis, on naised riigi loomisest saadik samaväärsed kui mehedki. Ei ole see teisi olla ka võinud, sest sündis ju meie riik revolutsiooni tules, ajal, mil suured vabaduse hüüdsõnad jälle kord maksma pandi. Seepärast ei tulnud Eesti naisel võitlust pidada valimisõiguse eest, vaid see õigus tuli otsekui mi-

dagi arusaadavat ja iseenesest mõistetavat. Kuid iga õigus kohustab. Valimisõigus on suur õigus, mis omakorda kohusetunnet nõuab. Õigust peab kasutama. Meie ei tohi jääda passiivseteks, nii kui see sageli naistega on, vaid peame ka mõistma kasutada omi õigusi. Meie parlamendis pole ainustki naissaadikut. See ei ole õige. Naisi on rohkem kui mehi, kuid saja Riigikogu liikme kohal pole ainust naist. Kas ei ole meil naist, kes vääriks olla Riigikogu liige? Kindlasti on, mitte üks, vaid mitu. Seal, Riigikogus, oleks ka naistel küllalt tööd, eriti just komisjonides, nii näiteks hariduskomisjonis, perekonnaseadust arutavas komisjonis ja mujal. On otse loomulik, et naisel kaasa kõneleda oleks kasvatuslistes küsimustes, hoolekande korraldustöös jne. Kuid kõigest sellest seisame meie, naised, senini eemal ja peame rahulduma sellest, mis meile mehed annavad ja lubavad, olgugi et meie moodne põhiseadus naistele samu võimalusi pakub kui meestelegi. Meie oleme loiid ega taha kasutada omi õigusi. Oleks tarvis vaid teadlikult kokku hoida, kavakindlalt edasi minna, järkjärgult avalikus elus omale töövälja saavutada. Naise koht ei ole praegu enam ainult kitsas kodus. Juba aastaid on tema väljas kodu piiravast ringist, töötades vabrikuis, kontoreis, koolis, vabakutse alal. Töötades elu mitmekesistel aladel, peab naine osa võtma ka selle elu korraldustööst nii seadusandlises kui ka omavalitsusasutustes. Selleks on tarvis tulevastel valimistel läbi viia ka naissaadikuid Riigikokku, samuti naisvolinikke linna-, maa- ja alevivolikogudesse. Naised häälletagu ainult sarnaste nimekirjade poolt, kes oma kandidaadidena ka naisi läbi viidaval kohal üles seadnud. On palju kõnelnud Eesti naise töökusest ja virkusest. Seda ta on. Tema on olnud senini kodu hoidja ja korraldaja, tema on olnud hea ema ja naine, tehes tööd hommikust õhtuni. Tegelik elu on tema nüüd kodust välja toonud, lisades uue kohustuse, nimelt ka rahateenistuse kohustuse, sest elu majanduslik külg ei ole kerge. Kui tema suudab täita kõiki neid kohustusi, suudab tema rõõmuga kaasa tõmmata ka avaliku elu korraldustöös. Kui naine kõlbulik on peale koduse töö veel välis- töö, on tema õigustatud ka väliselu juhtimistööst osa võtma. See osavõtt aga ripub naisest enesest ära, ainult tema tahtmisest, sest nüüd, kus võistlus suur, ei tule keegi talle pakkuma meheväärset kohta avalikus elus, vaid seda peab kätte võitlema. Naised peavad kokku hoidma ja tulevastel valimistel ka uusi saadikuid läbi viima.

Hella Matto.

Walga Naisfeltsi juhatus 1927 a. Põh. paremale poole istuvad: prl. P. Lehes — kirjatoimetaja abi, prl. N. Sütt — laetahoidja abi; prl. M. Teber — juhataja; prl. L. Pintmann — juhataja abi. Seisavad: prl. L. Feldweber — laetahoidja, prl. A. Kangro — kirjatoimetaja.

Walga Naisfeltsi tegevus 1927. aastal.

Walga Naisfelts on asutatud 1917. aastal. Pühitühes k. a. lewabel oma 10. aastapäewa.

Seltsi siht on naise igapäevase arendamine: tema waimlise ja kõlbilise taapinna tõstmine, teadmiste ja oskuste laiendamine ja hõwendamine ning kultuurse hariduse võimaldamine ja õhutamise ning töötamine hooldekande all. Selts töötab karastuse alusel.

Wastawalt sihtile on selts ka töötanud nii imenstitoselt, kui see piiridäärdes linnas, kus waimline kultuuri taunis leige, võimalik.

Suhtimaks mõtteks oli naise iseteadmise õhutamise ja ühiskondliku kohustunde kasvatamine, mispärast naisliku-

mise nähtust rõhutatud igal võimalikul juhul, nii üldkooleskoolil, kui ka liigete õhtuil. Selles mõttes wõttis selts osa kõigist ühiskondlik-ühiskondlikest ettevõtetest, töötades komisjones ehk olles rohkel arwul tegelikelt korraldajaks.

Eihedas kontaktis on selts linna hooldekande osakonnaga, kelle suuwil töötab seal 12-kuuline komisjon. Ka linna wamadefodu ja laste warijupoolil on seltsi waluwe all. Üldse püüti töötada hooldekande all, andes ainelist ja moraalist abi mitmetele.

Nimetamiswäärised ollesid:

1. Waesielaste jõulupuu, kus jagati kingitusi: sooje riideid, pesu, sukki, woiduaineid 600 krooni wääritusel.

2. Wabadusõjajärgsete wangenute järgijate laste haudade korraldamine arwul 252. Seltsi aastate eestujul peeti seal füügil sellekohane mälestuspühia.

3. Waeleoluritas emadepäew 700—800 osawõtjaga.

4. 2-kuuline käsitöökursus kodukäsitöö wopageerimise mõttega 60 osawõtjale arwul.

Peale selle on korraldatud üks odawa-hinnaline lasteetendus, 2 segaeeslatawaga pidu, 1 juubeliaktus, 3 rahwafuusse-

Peetud on: 3 üld-, 25 juhatus-, 1 rewisjonikomisjon-, 2 wangenute haudade korraldamise, 3 liigete õhtut ja 11 piduolukorra kooleskut.

Gesuaal kühimuse selgitamine lastele.

Lapse gesuaalset*) arengut kuni jugulise küpsuseni wõib jaotada kolme ajajärku: 1. koolieelne —

wäikelapse iga, 2. koolialise lapse iga kuni puberteedi ajani ja 3. puberteedi (jugulise küpsuse) aeg.

Koolieelne aeg on aeg, millal jugulisi tundeid, ka allteadmuskilke, suurema ja laste

*) Gesuaal — juguline.

hingest pole veel olemas, kui nad pole äratatud ümbruse mõjul või halva kasvataja läbi (nagu näit. lubamatu võtte unutamiseks lapse suguosade silistamine ning köbitamine lastehoidjate poolt, halb riidetamisviis — kiltjad püksikejed, mis rõhuvad väliste suguorganitele jne.).

Siiski on ka lapsi, keda juhuslik mäng varajases lapseas — kõigest allalaskmine, ratjutamine jne. või juhuslik oma suguosade puudutamine — viib seksuaalsele äratusele, jõudustades andumist masturbatsioonile (käsitsemisele) juba koolieelses eas. Nende viimaste laste kasvatamine ning võrdutamine nende pahest valmistab sageli suuri raskest: eriti siin peab kasvataja alati ärkvel olema, et õige riidetamisega (õhjel kinnine õhjärf!) ja alalise järelevalve abil last masturbatsioonist takistada ning mängudega ja vastava tegevusega lapse mõtteid mujale pöörata.

Kuid iga laps, warem või hiljem (harilikult 3—4. eluaastal) astub kord ometi ema juurde ning pärib, kus ta oli, kui teda veel ei olnud, kuidas ta sündinud jne. Ema peab juba varakult järele mõtlema, kuidas rahuldada oma lapsukele uudishimu, loomulikult ära seletades looduse suurem seadus neis piirides, nagu laps seda mõista võib, võites ühtlasi ka lapse usalduse enese vastu. Kui ema seda ei tee, või aja ning teadmiste puudusel vastab juhusliku esimese mõttega tulnud walega — siis see ei suuda rahuldada väikest „uurijat“ mitte kauemaks ajaks, ta pöörab selle küsimusega varsti uuesti ka teiste inimeste poole ning mõni juhuslik mõõdamineja (wanem „sõber“, teenija j. t.) oma inetu ja toore seletu-

sega võib jäädavalt ära rikkuda puhta süütu lapse hinge. Ka lapse usaldus ema ja wanemate vastu on sellega kadunud: laps näeb, et ema ei taha talle õigust öelda ja teine kord ta ema poole enam üldse ei pööragi oma küsimustega.

Mõni ema — kasvataja vastab veel tänapäew lapse sellastele pärimistele wananenud „kure muinasjutuga“. „Kure muinasjutt“ ja teised jarnased wäljamõeldud jutud suudavad last rahuldada ainult siis, kui kõik inimesed, kelle poole laps pöörab oma küsimusega, vastawad kõik ühtemoodi. Kui aga teised wastawad midagi muud ja kure ajemel lafawad õde-wennakest wanaemale tuua metkast pöösa ast jne. — siis äratub see lapse hingest kahtlust ja arwamist, et teda petatakse. Ühenduses „toonakure jutuga“ peab ema ka walmis olema wastama terwe rida uusi küsimusi, nagu näit.: kuidas need väikesed lapsed saawad küll wees elada? ja kuidas küll see kurg neid sealt wälja õngitseb? Kas võiks see küll lapsele meeldida, kui kurg temaga õhus lendab? Kust küll kurg teda siia toob, aknast või kornist jne. jne. Keegi õ-aastane poisike kaebab emale järgmist: „Wanaija wist küll petab mind selle „kure muinasjutuga.“ mu sünnipäew on ju jaanuaris — kuidas siis kurg mind tuua sai, kui talwel polegi toonekurgi siin?“

Et lapse usaldust enese vastu mitte kaotada, tuleks küll kaswatajal jarnastest juttudest üldse loobuda ning seletada lapsele, et see on ainult muinasjutt, kui ta on neid kuulnud teiste käest. Ema — kasvataja kohus on wastata lapse küsimusele õigesti, lihtsasti, loomulikult ja arusaadawalt, leides näiteid tooduses, kus õie tof-

Retsept.

Wõõrateelne sõna. Tuleb ette walesti hääldamist: öeldakse „reptsep“ või „retset.“ Pole ime. Hääldamises tehtakse meil ikka wigu. Hambapastat „Chlorodont“ nimetab mõni „florodont“, teine jälle — „schlorodont.“ Mõte on ikka selge ja arusaadaw.

Retsept on käff. Ta on sõna-sõnalt seda: „recipe“ on ladina keeles „wõta.“ Sellest on tuletatud ka „retsept.“

Retseptiga käsutab arst rohuteadlast, kokaraamat autor — perenaist.

Kõik wanemad perenaiste käsiraamatud tarwitawad käsikawat wormi „wõta“.

Ja perenaine ei pahanda, kuigi autor teda snatab: retsept on ju perenaiste päästja igasugustest sõõgisedest küstikustest.

Mõnigi kord — ei! Mis rääkida tühja... alati on ahwatlew paista lõwina perenaiste hulgas.

Ei taha ju alati teha sõõle, milliseid teeb ka naabri-perenaine.

Midagi uut, algupärast on himu, teha, et kiusaks mõistelejal filmad wirilaks kadest jne. . .

Ja abieli õnne pärast peab koguma ja lugema ret-

septe: mehed kiidawad harilikult ikka wõõras peres tehtud toite. Tarwis sündida neid hindama ka oma kõõki.

Meheed on suureid maiasmokad. Tee meeeste südamesse wiib sageli ainult kõhu laudu.

Meheed armastawad waheldust ja mitmekesisust. Tahad wõluda meest, pead keetma nagu restoraani kof, aga ja pead seda oskama teha kolm korda odawamini kofast. Siis on hea.

Mõni nure! — Meil on ju retseptid.

Geekujulik perenaine valmistab homje päewa vastu nagu kohusetruu kaswatusaadlane tümbide vastu: lehitseb emme uinumist ikka veel raamatut. Kokaraamatust ehk oma kogutud retseptide wihku nurib naine õhtuti, mõeldes õrnuses perekonnale.

Urge mõelge, teie kõõgihitkajad naised! See polegi nii tüütu ja igaw toiming.

Kokaraamat on omaette ilukirjandus elawa kujutluswõimega naisele.

On naised, kes ei loe peale kokaraamatu enam midagi muud, kuid saawutawad suurepäralisi waimlisi elamuusi.

Waimus läib säärane naine wiljagias, sahweis, keldris. Säristab pannil ahjus, keedab pliitil. Pefjab waimus wahule koort, lõikab wiiludeks apelsiine ja kallab

mu libemehelised lauduvad lullelt lullele, kus lugemata liblikate paarid rõõmustavad päikese käes ja linnud jädistavad, ehitades omi pesakesi. . .

Du arusaadav, et pole võimalik kirjeldada üht vastust, mis suudaks rahuldada kõiki lapsi. Iga laps küsib jeda omapäraselt, laste küsimused on mitmesugused: mitmesugused peavad olema ka ema vastused, mis oleneb lapse arenemisastmest, tema iseloomust ja ümbrusest (maalapsele tuleb seletada teitiiti kui linna lapsele jne.). Ema kohus on juba warasult jeda kaalumisele wõtta, ta peab leidma õiget vastust, mis rahuldab just tema lapsusest, sest ema tunneb ju oma lapse hingeelu kõige paremini, tema ka kõige rohkem soovib, et lapsest saaks puhta hingega ja kõlblikelt wäärtuslik inimene.

Ja ema, hoides last ja kaswatahes ning igal sammul teda tähele pannes, leiab natuke järel mõeldes lapse küsimusele kõige ilusama ja kohasema wastuse. Wõast on ainult — mitte last petta, et mitte kaotada tema usaldust. Paremini juba on — liikata seletust natuke edasi, lubades wastata teine kord, kui ema ise pole weel jõudnud selgusele, kuidas jeda teha. Kuid seletusega ei tohi wiivitada ka liiga kaua, et ära hoida wäikeste hinge kahtlusi ja pärimisi teiste käest.

Mulijest on lapse esimene küsimus jes juhtes jitski üks ja jeesama — kust lapsed tulewad? Wäike laps ei jee jelle küsimusega muidugi midagi jekuaalset, ta pärib lihtsalt uudishimu pärast, nagu soovides teada ka, miks paistab päewal päike ja õõjel kuu, miks fajab wihma ning miks ei wõi ta lennata nagu lind? . .

Seepärast kaswataja ei tohi äratada wastusega jukulisi tundeid jelle ees. Weel rohkem — ei tohi näidata, et jeda küsimust tuleb häbeneda, et jellest ei tohi rääkida ja küsida: jellega äratasime just lapse erilist huwi jelle küsimuse wastu ja liikkasime last emmeegijetele juurdustele ja järgnewatele järelpärimistele.

Samuti halb on rääkida lapsele ka, et ta ei tohi emast teistele alasti näidata, et peab häbenema mõne oma kehaoja paljastamist jne. Lapse peas terhib jeejuures tohe küsimus: mispärast nii — ei pea ma ju häbenema paljast kätt wõi paljast jalga? Digem on jeda häbitunnet wäikelapses mitte äratada; kui aga keegi teine häbitab last jellepärast, tuleb ära seletada, et inimesel pole tarwis ühtegi oma kehaoja häbeneda, waid wiijakujeta on küll teisele emast näidata, kui riided pole korras.

Siinkohal toon ma mõned wastused eijimesele jekuaalsetele küsimusele. Kordan weel kord, need wastused pole mõni ettekirjutus kaswatajatele — wanematele, et just nii peab alati lapsele wastama: jee pole muud, kui näpunäide ja hea soovitus — uurida last ja tema ümbrust ning leida aeg ja õige metood jelle kaswatusküsimuse selgitamiseks.

Keegi ema ajab juttu järgmiselt. Laps küsib: „Kus ma olin, kui mind weel ei olnud?“ — Sa olid taema isa juures — jeeal ülewal jiiijes taemas. — „Alga kuidas ma jia tulin?“ — Sa olid nii wäelikene, et sind nähagi polnud, ja libijesid päikeste kiirega emate jeadamesse. Seal on kambrike, kus ja kaswajid. — „Alga kuidas ma sealt wälja jain?“ — Üks awanes ja ja tulid wälja. — „Kus on jee üks, kust ma

nende peale walget wiinamarja wiina. Garneerib toite ja ilustab. Ujatab road lauale ja kutsub külalised jõõma. . .

Oh, ei! kõik muu lasjab teha teenijal, ise waid palub lauda.

Wainuus näeb perenaine ijukat laudkonda enda ümber. Kuuuleb wainustawaid komplimente oma aadressil. Tunneb suudeldawat kätt. Oma „lihane“ meeski teeb jeda.

Nii palju au, nii palju imetlust, nagu oleksid ja mõni Afganistani kuninganna, ministriproua wõi wähemalt ülemaa kuulsa töösturi küljeluu, kuna tegelikult wõid olla kas wõi silgujoolaja kalavannas.

Nagu muinasmaal wiibid lugedes kokaraamatut. Midagi paremat ei jooiwigi.

Mis jaoõs jis weel lugeda igasuguseid kroonituid ja kroonimatuid raamatuid, surematute ja surelikkude autorite teoseid?!

Mis jaoõs tellida ajakirju? Uurida probleeme? Wae-wata pead?

Unistustes wõta jahwrist ja keldrist kõige paremat, tõsielust osta turult kespärast taubakest, mida wõtsid kõik, kes pole laisad.

Kuid ka kespärasest wõid walmistada mitmekesist, kui waid leiad wastawad retseptid.

ütleme, teie jooiwite teha räimejalatit, olgu kas kodumaa kalaasjanduse toetamiseks, wahelduseks loomastihast kottkettidele, wõi lihtsalt jellepärast, et teie perekonnapea teeb raha andmise juures juba liig metjtku näo — suurte kulude pärast. . .

Õõõge lahti wastaw lehekülj ja lugege: „Wõta 2½ naela räimi, wärskleid ehk soolatuid (parem juba wärskleid!), kaas jämedat ruffijahu, 1 supilusikas joola, ½ teelusikat juhfrut, 3 loorberi lehte, 1 teelusikas würtfi ehk pipart, äädikat, tikkilehti.

Prae räimed ära ja lao potti ühes maitseainetega ja ujuta äädikaga üle.

Sellest jattub kuuele inimesele.“ —

Waadate, kui lihtne ja odaw!

Dn ka retseptid räimekoofidele, räimeküpsijele, räimekakkidele.

Milline mitmekesijus!

Räime retseptid on mõeldud wiist eestkätt Peipji randlastele. Ent nad jooiwad wäga hästi mujalegi. Eriti pärast pühi ja sünnipäewi, kui nõuab puhkust jeedimisaparaat mõneidel ja waene tingelung — kõigil, kõigil. . .

Hea, et on olemas ka retseptid „lahjade“ päewade jaoõs. Ühe sõnaga — elagu leidurid kokakunsti alal!

Mõni retsept wangistab tähelepanu juba pealkirjaga.

wälja tulin, — näita mulle." — Ta kaswas jälle kinni. — „Kas mul ka kaswab südamelapsute?" — Ei, ja oled poisite, just saab ijate. Minult emadel on lapsed. Ijate kannab hoolt, et emale siis midagi haiget ei juhtuks. — „Mis temaga võib juhtuda?" — Võib kukkuda ja haiget saada ühes lapsutejega, võib üle töötada ja haigeks jääda. . .

Ja teine ford. „Näägi ema, kuidas see oli, kui ma siin südamelaps olin, kas ja seda teadsiid, kas ma nutsin ka?" — Seda küll mitte, aga ja liigutasiid end mõni ford. — „Mida ja mõtleisiid, kui ma liigutasiin?" — Arwasiin, et mulle sünnib lapsute. — „Aga kuidas see oli, kui ma sünniisin, kas nahk löykes?" — Kuidas siis muudu. — „Kas walus ka oli?" — Oli küll walus, emafestel on väga walus, kui lapsed sünniwad, — nad on siis väga haiged. — „Aga kus en see koht, kust ma wälja tulin, kas seal, kus süda tuub, wõi nabakehe juures?" — Sealhomas oli wiist küll — ega ja ei mäleta, kus ja kukkudes haiget said, kui mõni aeg on mööda läinud jne.

Keegi teine ema wastab küsimusele — emale, kust ja meid said? järgmiselt. „Olin tarkade arstide majas, — seal anti teid mulle, — olite piitillusejed, kui teid koju toin." — See polnud wale, sest lapsed sünniisiid kliinikus. Wastus rahuldab ka lapsi tooford, sest arst oli nende arwates tarkuse sümbool ja tal on kõik võimalik.

Weel keegi teine ema wastab oma lastele jellele küsimusele ja seletab, et kaswasid jeenmest, aga mitte muillas, nagu küll, waid ta on neid wälja haudunud. „Kas niijama, kui kana poegi haudub?" — Ei, nii

kui lehmate wafikat, kui märate warja (see sünnib maal ja emal on juhused näidata rajadat mära).

Keegi teine laps, näidates ford ema rintadele, küsib: „Mis tarwis sul need?" — Seal oli piimate, millega sind toitisin, kui ja wäite olid. — „Aga mis tarwis?" — Sellets, et mitte külmnetada, sest wäitsel lapsute ei tohi anda külma piima.

Keegi 4-aastane tütarlaps, kelle wäite öete ineb rinda, ütleb: „Mina ka tahan lapsute." — Kuni ja suureks kaswad ja mehele lähed, siis saad ka süna lapsi. „Mis pärast pean ma mehele minema?" — Sest et lapsel on tarwis isa, kes nende eest hoolitseb. Sa näed, ma ei saa praegu muud teha, kui hoolitjeda ju wäitse öe eest. Millega meie ostajime leiba, kui meil isa ei oleks, kes raha teenib? —

Sarnased wastused rahuldawad 4—5-aastaseid lapsi täiesti, sest nad on nendele arusaadawad. Järgmisel küsimusel, — kust, kuidas jne. kerkiwad ainult hiljem — koolieas, kui lapsed on juba niikaugele arenenud, et jeda neile võib öelda.

See on aeg (teine aja järk), millal tarkawad esimesed seksuaalsed tunded, esialgu weel allteadmuslikud (tütarlastel 9—10 eluaastal, poisitel 11—12 eluaastal). Lapsed tunnewad ses eas erilist sümpaatiat kooliõprade, ka õpetajate wastu, nii samast, kui ka wastast soost. Samuti jumaldatakse sel ajal kino- ja teatrinäitlejaid: käiakse teatris neid waatlemas, ostetakse nende pilte jne. Mõned lapsed aga, eriti poisid, näitawad sel ajal just wastupidi — põlgust ja hooletust teise soo wastu.

Seksuaalsed tunded on, nagu mainitud, weel allteadmuslikud, kuid mitmesugused mõjud mõiwad

Mõne kohta ütleb instinkt: loe tingimata! selle taga peitub midagi.

Perenaise käsiraamatus lhf. 51 loeme:

„Marstrandi leidus."

„Wõta 1/4 n. wõid, 1/4 n. juhkruut, 3/4 klaasi patju koort (märkus: kui jeda wõtta oleks !.), 1/2 teelusikat pödrasarmepoola, 1/2 n. kartulijahu, 1/2 n. wõstawa jahu . . .

Marstrand on elanud 1810—1873 a. ja olnud maalikunstnik ning akadeemia direktor Koppenhaagenis.

Suur mees ise, näete, ja katsetas kokakunsti alal.

Maalikunstiga on igatahes raskem saawutada kuulsust, kui kokakunstiga: ka publiku südamesse wiib tee kõhu kaudu . . .

Kuid alati ei saa kuulsaks retseptigi kaudu teps mitte.

Oma algupärast leidust tahtis demonstreerida ka wiist too lihtne naine, kes puhtsüdamiliselt küsis naabrinnaalt:

„Selge mulle, palun, kas teie koer joob maonaha teed?" (Teiste sõnadega — rupski kupaamise wett).

Hellitamata koer wõiski juua, tähendab, — lakkuda.

Ja üsna hea meesega. . .

Naine kuulsaks ometi ei saanud, sest ta walis ebasüüdsu patsiendi. Koer ei wõi ju ajalehes awaldada

„südamlikku, jooja tänu suurepärase, karastawa, kosutawa joogi eest." Oleks ta wõinud jeda, miks poleks siis maonaha teegi wõinud saada sama ootitawaks ja ihaldatawaks nagu „lukutate" wõi mõni muu laineidlõõw patenteeritud terwise-, iluduse- ja noorendamiswahend.

Üns Hiina teel mõned erilised, meie kehale wajukslikud omadused? Ometi, kui palju jooime teda!

Teie joomine on meil idast päritud traditsioon.

Igal rahwal on traditsioonilised toidud. Retseptid annab ema tütrele edasi.

Tanguga hapukapsaid (Wõrumaal nimetatakse neid „paksud kapsad", Wõrumaal — „kapsa pudru") oskab teeta iga enant wähem kogunud Eesti perenaine.

Grandiks on teadagi need, kes soowiwad endid lasta „ümber teha" (isikutunnistuse kaudu) sakslasteks, wene-lasteks wõi kellekski muuks.

Olete ehk kuulnud wõi lugenud neiuist, kes tahab saada wenelaseks, sest ta isa olla „estonets po nedorasu meeniju", s. t. ta isa on koguni kogemata kombel sünninud Eesti wanematest.

Wõiks inimloode üldse protesteerida talle tehtawa ülekohu wastu, siis poleks muudugi juhtunud järeast ultraagilist effitust. Mainitud „õnnetu" eestlane oleks

neid äratada, näit. kino näidendid, armastu- ja ro- maanid, sõprade mõju jne. Kasvatataja peab sedr alati silmas pidama ja peab hoolitsetama kohajema tegemise eest, et lapse mõtteid mujale pöörata. Koo- litöö kõrval võib äratada lapses huvi näit. marfide korjamise ja herbaariumi korraldamise vastu, soo- dustada populaar-teadusliku kirjanduse lugemist jne. Soovitatavad on ka igasugused kehaliised harju- tused ja mängud värskes õhus (sport!) kui ka töötä- mine noorjoo ringides ja seltsides kasvatataja või õpetaja juhatusel.

Kuid varem või hiljem laps pöörab siiski tähe- lepanu jehuaadkõnnimustele ja ema—kasvatataja kohus on rahuldada lapse uudishimu ses suhtes. Kui ema mõju ja usaldus pole veel kadunud, siis pöörab laps loomulikult jälle tema poole. Harilikult jookseb siis laps ärevuses ema juurde, seletades, et keegi sõ- ber on rääkinud (või on ta kuskil jama" kuulnud ehk pildil näinud) — laps tulewat ema ihust ja sel- lele järgneb rida küsimusi: kus ja kuidas ta kasvab, kust ta välja tuleb, kas võib sündida laps ilma isata jne.? Emal — kasvatatajal tuleb seda vastata.

Täiendujeks eelmistele teadmistele kujuneb nüüd jutuajamine näit. järgmiselt. Esiteks kuulab ema töö- filjelt ja tähelepanelikult küsimusi. Ta seletab, et nüüd on laps suuremaks kasvanud ja võib paremini te- ma seletustest aru saada. Teesti on õige — laps on oja ema enesest, seepärast on ta ka emale nii armast. Loodus tahab, et inimesed sigineksid, seepärast munast ema ihus tähtsaks uus elu. Ema kannab lapsukest 9 kuud oma südamel all, jaal ta kasvab ja areneb (sü- juures võib näidata vastavaid loode arenemise

pilte). Siis jünnitab ta waluga lapsukest ilmale (süjuures võib põhjalikult ära seletada ja pildil näidata jünnituse käitu). Sünnitamisel on sageasti arstriabi hädatarvilik, seepärast jünnitab ka ema last tarkade arstide majas, mida laps juba teab endisest jutuajamisest.

Lapsuke on ema ihus väga nõrk, ka peale jünni- tamise nõuab ta veel palju hoolt ja waewa. Ema peab teda toitma oma rinnaga ja tema eest hoo- litsetama. Ka ema enese terwis peale jünnitamist nõuab kaitset ja ettevaatust. Loodus tahab sellepärast, et perekonnas oleks isa, kes kaitseb nõrka ema ja wäe- tikest lapsukest, kes muretseb perekonnale sooja toa ja ülespidamisest.

Kuid laps pärrib veel edasi. Ta on kuulnud teeni- ja jutuajamisest, et naabri Liine peawat ruttama pul- madega, sest warsti jündiwat lapsuke. „Kas loodus lajeb jündida lapsele ka siis, kui isa pole?“ — pärrib laps. — Ei, ilma isata loodus ei anna last. Jja ar- mastus ja lähidus on emale samuti tarwilikud, kui päiteje soojus mullale, et lapsuke tähtsaks ja areneks ema ihus. Küll juba ka Liine ja temale tuttav mees on elanud ennemalt koos: nad on siis kokku rääkinud ja otjustanud hoolitsetada lapsukeje eest. Loodus on neile usaldanud ja annab nüüd lapsukeje. . .

Maalastele on seletamine veel lihtsam, — nad on tihti juure looduse jaladuse tunnistajad ja waata- wad loomade paaritamist ja jünnitamist kui itseesest mõistetawat ja loomulikku jündmust. Sageasti on nad wanematele wirgad abilised lehma ajamisel naabri kalku paaritamisele ja loewad sellest päewast ühes emaga teatavad kuud ja päewad, mil lehm toob

õlnud kas õnnelik wenelane, jakslane, inglane ehk prantslane. Võib olla koguni eskimo või papua.

Poleks ta siis lapsepõlwes tarwitjenuid süüa weri- worste, paksu kapsaid, kärke ega tangupidru.

Oleks wenelesena saanud lauša teed pirukaga ja „blinõ“ wärste hapukoorega ning kalamarjaga.

Sakselasena oleks ta ehk eelistanud süüa „Biersuppe und Wurst.“

Prantselasena oleks talle hästi maitjenuid pasteet nuumhani makjast, trüfflid, austrid, kriwetid (wäiksed merewähjad), õunad a la Pompadour ning „legüümid“ igat seltsi.

Inglasena — mitmet moodi „steaks'id“ ja pudingud. Eskimona — põhjapõdra liha ja hülgerasw.

Bapuana — wärsked lehed tollest Austraalia saartel kasvawast kuufelõrgusest hiiglatapjast, millist suurima waimustusega reklameeris üks maamõõtjast-ilma- rändur.

Bapuana sündimine oleks wist õlnud kõige ette: po- leks kunagi tarwitjenuid koguda suuri summe Austra- lia sõiduks, lasta end koorida igasugustel laewafeltside agentidel.

Pealegi pikendaks see lõunamaa kliima ja puuwilja ning igasuguste juurikate jöõmine — eluiga.

Ärge tehke ühtegi nii põlastawat grimassi juurikate nimetamise juures!

Juurikate epoot, ajastil on meil alles ees, tulewi- kus. On veel waieldaw, mida wajak inimorganism suuremal määral: kas igasuguseid pikantseid, terawaid maitseaineid ning elaworganisme tapetud kujul, või lihtsaid taimi ja juurikaid.

On alles wäljatöötamata suur üldretsept, mis mitte ainult ei meelitaks maiašmokke, waid juudaks meile ta- gasti anda meie nii lootusetult rikki aetud terwise.

Wõib olla saawad just juurikad etendama tähtsamat osa terwislike uuestijünni küsimuses. Wõib olla saame kunagi olema pärrib ükskõiksed nuumsigade wastu.

Teie ehmatatel! Ega teil ometi pole kahju lihunikku- de äri kokkukuivanisest? Wõi kardate sigade signemis- rohkest? Wõi arvate, et wanadele loomadele tulewad ajutada seegid riigi, s. t. kodanikkude arwel? Kultuuri ja humanisuse, inimlikkuse kasvades tuleb hoolitsetada iga aujalt wanaks saanud olewuse eest. Muidugi.

Ja miks ka mitte olla lord õiglane ja armulik har- jasloomagi suhtes? Tošnjawad ja tuhanded sületoera- lejed jumalikus rahus pehmetel süüpatjadel, daamide muhwides ja kasutapõues. See elu on waid kurb eelmäng wägiwalbjele surmale. Ja ainult sellepärast, et meile meeldib sealhka, kuid koeralihja mitte!

neile wafika ja lapsed jaawad jälle piima. Sarnasel juhusel on terge ja loomulik seletada lapsele, et loodus laheb loomadele külvata paaritamisel seemet, millest sünnib wafikas. Loodus laheb ka inimestele ija seemnest tärkata lastusele ema ihus. Loodus käheb jeda sellepärast, et inimjugu maa pealt ära ei kaoks. Lastest on wanemaile töö- ja elurõõm, lastel on need, keda nad armastawad ja kes ka neid armastawad, kes hoolitsewad nende eest wanaduse päewil ja kes surma tunnil wajuataks kinni nende silmalaud...

Puberteedi eel tuleb tutvustada tütarlasti wõdatava kuupuhastusega (menstruatsioon). Oma wõib walmistada wastawaid sidemeid ja neid tütrele andes seletada: need ta on teinud tütre jaoks; sidemeid tuleb tal kanda, kui ta pesul märkab verd. See on loomulik nähtus ja terve neiu eraldab jeda järjekindlast iga kuu. „Kuupuhastuse ilmumine näitab, et ka sina, laps, oled terve tütarlaps ja sinu aremine sünnib loomulikult“.

Sel ajal tuleb tähelepanelikult jälgida laste kaswuwuü, eriti masturbatsioonil suhtes. Tuleb igapäiwi soodustada eespool mainitud tegevust jporidi, wõimlemise ja mänguringides. Poistele tuleb seletada, et mehe sugulise on urineerimiseks ja hoiatada teda asjata puudutamast, mille tagajärjeks wõiwad olla mitmesugused haigused ja terwise wigastused.

Dolmas ajajärk — puberteedi aeg on sugulise küpsemise aeg ja kestab 14—16 eluaastast kuni 21—23 eluaastani. Sel ajal lapsest sirgub noormees wõi neiu. Juba wäljelt on märgata muudatusi: noormehel kaswab habe, sünnib „häälemurdmine“, neiu arenewad rinnad ja kehawormid. Eriti arenewad

juguorgaanid: tütarlastel ilmub menstruatsioon, mida põhjustab muna walmimine ja wäljajehimine emakasse. Poistel ilmub tahtmata seemneruuluse kujeturust.

Sel ajal on sigitamise wõime küll juba olemas, kuid mitte weel täielikult arenenud. Seda tuleb kaswawale noorsoole selgetks teha: tuleb seletada, et suguline kainus pole kahjulik, waid ümberpöördukt — kahjulik organismile, sest juginäärmete nõred on hädatarwilikud kaswawa keha ja waimu lõpuliikaks arenemiseks; eriti kahjulik on aga juginäärmete puudumine ja hõõrumine, mille tagajärjel lähewad kaduma keha loomulikule arenemisele nii wäga tähtsad juginäärmete nõred.

Selle ajajärgu lõpul peab tutvustama lasti ka abielu terwishoiuga. Tuleb hoiatada prostitutsiooni eest kõigi tema tagajärgedega, äratades lugupidamist abielu kui terve ja loomliku ühiskondliku aluse wastu. Abielu sihts on lapsed. Oma keha ja waimu elujõud tuleb hoida puhtana ja terwena abielu jaoks. Minult terveist wanemaist jünniwad terwed lapsed, haiged istitud peawad abiellumiseft üldse loobuma rahwa ja riigi parema tulewiku nimel. Enne abiellumist on tarwis küsida oma terwise kohta arstilt nõu (Terwishoidline nõuande koht Tartus!).

Abielu aluseks on armastus. Kiiga warajame armastus laheb nagu looduse päitegi noore hinge õienurpuks enneaegselt õitseda ja ära näitjüda. Puhas ja jüगत armastus peab ühendama noormeesft ja neiuft abielus. Minult armastuse teel kujuneb abielu pühaks ja harmooniliseks kooselamiseks, kus inimesed on toeks ja rõõmuks üksteisele eluajaks.

Dr. Olga Madisson.

On kaske, kellede elupäewad mööduwad tuinglikult, kellede matused on toredamad, kui mõne waeft paadialuse muldapaneft.

Ulemullu lastiud üks hädajüdaniline daam Tamula kaldal puusepal meisterdada korrapärase kirjuse lõpnuid lemmikkasjile.

Murru puhtab nüüd roosipõõja all. Jgal kewadel laulab Woojõe õõhik talle ninuwitt; lastutab lugu inimese hellast armastuseft hürekuninga wastu.

Lõuna=Geestis on inimesed üldse tundelikud (oleneb wist soojast kliimast!). Waguafärwe ääres elas lord eidekene. Ta ainus wara oli wäike, walge pörstakene. Eit ja noor harjasloom jagasid toidunatuseft kristlikult. Magasid samas ruumis. Kuri töbi kustutas notjuse eluküünla. Sügawasti kurwastatud eit hoidis külna keha jüles ja laulis innuga: „Oh, mine eja hõlna, ja päästet lastõken...“

No, see oli teadagi kõwasti küaldatud lein ja eba=lohane talituswiis.

Mööd, paras retsept olgu tunnetelgi. Piir — õrnuselgi.

On inimesi, kes walawad walusaid pisaraid, nãhes loorma ees hobust, leides nälgimas kassi, külnetamas loera.

Samad inimesed wõiwad mõnikord suurima jüdamerahuga mööduwa mahajäetud lapseft, kes ahastades kutsub ema...

Noil inimestel puudub tunnete jaoks õige retsept. Nad pipardawad põlgusega külasti tundeid inimeste wastu ja magustawad neid wiinise wõimaluseni halemeelsusega loomade suhtes.

Oh, õige retsept on wõrratu asi!

Milline autoriteet ütleks meie kategoorilise küsu näol:

„Wõta nii ja nii juur protsent kannatust, kaas=tundmuft, nii palju headust, õrnust, ustawust, nii palju juurmeelsust oma suhtes kaasinimeste wastu!“

Piparda jeda magusat segu weidi, aga õige pisut, puhtinimliku ebatõega, kawaluft ja tigeusega. (Ega ja nuudu ju ei saa läbi!) Kuid ole ettewaatlik krõbedate ainetega — nad on kahjulikud seedimisele.“

Wõi on meil niigi juba küig palju retsepte? Nimeft wälismaist impoteeritud?

Puuduwad ehk just omapäraseft retseptid, meie kandejõule wastawad õpetused?

On see ehk asjatu norimine? Edeneme ju kultuuris päwis hooglast ja jõuname järele suurtele rahwas=tele.

Wiljandi Eesti Naisseltsi aruanne ja tegevuse ülevaade 1927. a.

Tegevust juhtis 7-liikmeline juhatus. 1. jaan. — 11. nov. olid ametid järgmiselt: juhataja pr. J. Reimann, abiks pr. J. Urbel. Kasjapidaja pr. S. Paju, abi pr. S. Niimeister. Kirjajuhataja pr. Fagerström, abi pr. M. Simon. Hoolekande osat pr. S. Leedu.

11. nov. — 1. jaan. 1928. a. juhataja pr. B. Fagerström, abi pr. M. Simon; kirjajuhataja pr. J. Urbel, abi pr. M. Tomson, kuma teised juhatusse liikmed oma endistel kohtel olid.

Juhatusel abiks oli 7-liikmeline püütoimkond.

Wiljandi Naisseltsi Juhatus.

Hiljuti „Estonias“ korraldatud noobidenäitus lubas uhkusega tunnistada: „Aeg-ajalt, jamm-jammult lähenemegi Pariisile...“

Kui armas, kui kena, kui meelilendaw! Tallinn ja Pariis sarnastuvad!

Sellest unistada on sama mõnus, nagu lugeda retsepti kokaraamatust, weskistada juud alles valmistamatute roogade nautimisel.

Wist kahjulik on siiski see kui teine elamus: nimelt — tüürib meil mõtteid kulukate hirmude poole. Suurendab rahuldamatuse tunnet, mis meil niigi ebaloosulikult tugew ja suur.

Oleme weidi haigustunud juurnshullustusse ja peenendussõppe.

Kas ei kõlbaks meile — siisewõtmiseks ja pealtmäärimiseks — rohi, mida võib valmistada igakõik ise, kodusel wiisil, „õpetuse järele“ (õpetus on päritud ühelt wanalt eesti targalt):

„Wõta kõrgemal määral lihtjulist kõige jaoks: lihtjulist söömises, lihtjulist riietuses, lihtjulist kommetes ja wiisides.“

Märkus: tuleb imeodaw, mõjub terwisele jumalikult. Noorendab ka. Tingimata!

Käo Orvik.

Kirjanduslik weste.

Algajate esikteoseid

pole meil weel kunagi nii palju ilmunud kui läinud aasta lõpul. Eriti tähelepanuväärne nähtus, kui arwesse wõtta, et need teosed peaaegu eranditult on wõrdlemisi kiipsed, mõned otse meisterlikud!

Kirjastus-ühing „Looduse“ auhinnaajaate Reed Mornj, Betti Alweri ja August Jakobsoni teostest oleme juba kirjutanud; peale nende ilmus esikteoseid weel umbes kümme, milledest matjab ka juttu teha.

Kõige tagasihoidlikum nii wõrmilt kui siiski on Ernst Krusteni lühikeste jutukeste togu „Kannarbit“. Krusten jutustab lihtjail põnu elu-waestlastest: haigetest, hüljatuid, wangistatuid wõi kuidagi muidu kannatawaid inimestest; paaris jutukeses inimese ilu-kohtu all kannatawaid loomadest. Jutustuse-wiis on nii tagasihoidlik ja ilmetu, et teoste sümpaatlik tendents ääri mõjule ei pääse, millest kahju.

Sedasama wõiks osalt ütelda Edward Dja jutustustetogu „Weski Liisi“ kohta, mille kaalukamaks tooteks esimene jutustus („Weski Liisi“), kus autor käsitleb wanemateta taluteenija kurba wooruse lugu:

Kristlikust Noorte Naisühingust ja tema sihtidest.

Iga riik koosneb ja oleneb kodanikest. Selle tõttu on ka igal riigil õigus nõuda oma kodanikelt täit töödõudu tema hea käekäigu tõstmiseks. Iseäranis tähtis on aga riiklikus elus alus, mille peale ehitada. Eks ütle vanasõna — „mida kõrgem peab olema su maja, seda sügavamale ta alus raja“ — juba täies ulatuses selle mõiste. Meie noore vabariigi loomise aastail on siis iseäranis tähtis, kui sügavale iga noore kodaniku südamesse meie jõuame istutada oma tulevase õnne aluse: see on vastutustunde oma maa ja rahva tuleviku eest. Küsimus on: mis-sugune peab olema see kodanik, kes tunneb seda vastutust? Vastus sellele oleks — hea kristlik kodanik, kes on arenenud harmooniliselt, kõigekülgsest, s. o. 1) tal on terve keha, sest ta tunneb vastutust eneses rahva tuleviku eest, kannab hoolt oma tervise eest, hoides eemale sarnasest elust, mis seda meeldi hävitab, aga sellevastu andes oma kehale tarvilist osa toitu, õhku, liikumisvõimalust ja puhkust; 2) tal on mõistus, mis on arenemisel, kasvamisel, otsimisel; 3) temas elab elav vaim, mis püüab headusele, ilule, aususele, truudusele, kes armastab, usaldab ja on valmis kannatama, kes tunneb olevat enese osana maailma suures vaimuperes; 4) tema soojas südames elab arusaamine teiste hädast, vastutus oma venna ehk õe hea käekäigu, oma kodumaa ja oma rahva eest. Ja ta kannab seda vastutust täie teadvusega.

Kas kasvavad sarnased kodanikud iseenesest, või tarvitavad nad õrna hoolitsevat kätt? Kas ei elag inimolevuses midagi head juba sündimisest saa-

dik? Kas tuleb see hea ise päevavalgele, või tarvitab ta osavat äratust, ergutust ja pärast juhatust?

Need on küsimused, mis vajavad lahendust. Kristlik Noorte Naisühing on veendunud, et on võimalused olemas äratada ja arendada noores inimeses tundeid, mis magamas, mis aga tarvilise hoole ja armastuse juures võivad saada rakendatud töösse, kasvades rahva jõu allikaks. Selle sihi on seadnud enesele Kristlik Noorte Naisühing ja nimetab ennast selle tõttu kristliku iseloomu kasvatuslikuks asutuseks. Ta on ka veendunud, et õige vabariigi kodanik ei kasva iseenesest, vaid nõuab palju hoolt ja töödõudu, sest noorus on arenemise ja kasvamise aeg. Missuguses sihis meie temas varjul olevad jõud äratame, sarnase voolu võtab ka tema tulevik. Kas ei ole siis iga arusaaja kodaniku kohus, kellele tema maa ja rahva tulevik kallis, hoolitseda selle eest, et need tuleviku jõud saaks koondatud ülesehitavale tööle, et nad ei läheks kaduma. See kasvatus algab juba kodus, õrnas noorusel, ema hoolitseva käe all. Eks ole siin meie kohus hoolitseda kõigepealt kasvava tütarlapse, s. o. tulevase ema eest.

Aru saades sellest suurest ja raskest ülesandest, koondab Kristlik Noorte Naisühing enesesse kooliealisi noori, püüdes anda neile võimalusi arenemiseks eelpool mainitud sihis. Ühing kulutab nende noorte rühmade juhtide ettevalmistamiseks, kui ka noorte rühmade korraldustööks summasid, lootuses, et tulev põlv tasub seda mitmevõrdselt oma tööga. Töö sünnib neis rühmades täiesti vabategevuse alusel, isetege-

stis jälle tagasi minna; kuid kodus naise juures wõõrast meest nähes, haarab haiget säärane viha ja kiwusehoog, et ta tuppä sööstab, kus wõistleja tema kirwega tapab, kuna tagatambri ukkel seisab „wäike walgevärgine laps“ ja wälisukse taga kiinub õnnetu tõbise truu koer. Nõrgeim on koguteose wiimne nowell „Thea“; ta sellegi peategelaseks on õnnetu ja abitu isik, — pime noormees, kelle abituist kajutab wastutus-tundeta ja omakasupüüdlis wend.

Sama huwitaw kui nowellikogu „Anne-Marie“ on ka R. Sirge nowellikogu „Maanteel“. R. Sirge jutustab emast, kelle filma all hurruwad kaks poega: teine isamaalane, teine kodumaa waenlane, kuid emale mõlemad ühtewiisi kallid („Snimene“); papist-wenelasest, kes kaewikus käib fondikujul eesti sõdureid heidutama, et neid sundida positiivoonist lahkuma („Kaewiku waim“); kingsjepp Adam Raudjala asjatuisest katseist poega ning ametipärijat soetada („Katsje“); naistöölistest, kes sunnitud meistri tooreile soowele alistuma, et mitte leiwata jääda („Sgapäewane leib“). Pikemaid tooteid on „Bagulane“ ja „Botilaada õõ“, milledest esimene paclub huwitawa aine ja põrutawa lõppakordiga; teine groteski ainekäsitlusega.

Weel oleks nimetada Arthur Koose romaani „Wõh-

rupeja“, — raamat, mis tähelepanu wäärrib selles iluuewa andekuse ja sorawa ning ofawa jutustuswiisiga, kuid siuliselt mõjub eemalõõutawalt. Romaani peategelaseks on trükikoja kårumees, wõhane, Iohakas, inetu ja kitsi wanapõis Soonas; sündmuistikuks Soonase juhtumised naistega. Tundub imelikuna ja ebajutawana, et Soonasele, keda kirjeldatakse ilmselt mittemeeldiwana, otse tilgastawana, on kergesti kättesaadawad kõik naised, kellega ta kofku puutub: trükikoja naistöölistest ja juhuslikud tuttawad, isegi wananeu perekonnaema, Iest Warwa. „Wõhrupeja“ idee-line külg jääb tumedaks ja kattendlikuks; kuidagi ei saa lugeja aimata sellest, mis autor oma teoselga õieti on ütelda tahtnud.

Sõpuks wõiks peatuda Mihkel Jürna nowellikogu juures „Tawalised“. Ainelt sageli õige huwitawad ja omapärased, on Jürna nowellid sõnastuselt raskepärased, kohati koguni arusaamatuiseni ebaselged. Jürna kirjutuswiisist andku kujutluse lähike wäljend: „Äsja sündinud lehmapoegade trin muhendas aga wimmased ruiqed ja leskendas tahra hääled kirjitusse juwe ning wiibitwa perenaise ooteks“.

Molli Pili.

vuse äratuseks, iseseisva mõtlemis- ja otsustamisvõime kasvatamiseks. Aga K. N. N. Ü. ei mõtle ainult kasvava tütarlapse peale, vaid pakub ka neile võimalusi enesearendamiseks, kellel vast ehk koolieas ei ole olnud võimalik. Nii koondab ta siis ka enesesse täiskasvanud tütarlapsi kõigist seltskonnakihtidest ja mitmesugustelt tööaladelt, kes kõik leiavad ühingu vahelduseks igapäevasele monotoonsele elule oma vaimu ja huvi kohast tegevust. Ja noored otsivad seda ja tulevad ühinguusse, ikka ja ikka kasvab nende arv. Praegusel ajal käib meie ühingu iga nädal 524 kontoriametnikku, 92 äriteenijat, 135 perenaist, 62 tööta tütarlast, 489 õpilast, 6 üliõpilast, 247 mitm. kursuslast, seega 1555 naiskodanikku iga nädal. See arv tõendab kõige rohkem sarnase naise vaimlise elu keskkohta vajadust.

K. N. N. Ü. saab ka selgesti aru, et arenemisvõimalused käivad käsikäs elamistingimustega, ja püüab

ka siin noortele vastu tulla, pakkudes neile eneseaitamiseks võimalusi edasiõppimiseks soodsatel tingimustel. Selleks korraldab mitmesuguseid naise tarvidusele vastavaid kursusi, mis õpetavad enese abi, kui ka aitavad kaasa sagedasti elukutse täiendamiseks.

Kes kannavad seda ülesehitavat tööd? Paljud vabatahtlikud tööjõud on pühendanud osa oma vabast ajast sellele ideele. Aga on see ainult nende kohus? Töö ei ole kerge, aga kõrgeväärtuslik. Kas ei peaks siin igaüks toetama jõudu mööda? Kas ei ole siis iga mõtleva kodaniku kohus siin kaasa aidata?

Töö sünnib ühenduses teiste maadega, kes seisavad samade põhimõtete ja ideaalide eest. Neid maid on 50 ja nad on igas maailma jaos. See on kõige tugevam ja suurem naiskoondus maailmas. See ühendus teeb meid tugevaks, annab meile osa omast suurist kogemusest, aidates meid üles ehitada oma maale ja oludele vastavat liikumist.

Laste töö Ühisriikides.

Et lapsed Ühisriikides üldiselt eesõigustatud seisukorras, see paistab võõrastele iseäranis silma. Laste õigused on suured, võib olla isegi liigagi suured. Paljud vanemad kaebavad, et lastest ei taha enam jagu saada. Sageli näed ajalehtedes kohtuprotsesse, kus vanemad lastega kohtus; lapsed tõstavad kaebust vanemate vastu „halva ümberkäimise pärast“ ja teevad seda alati kindlas usus, et seadus ja kohtunikud, ka avalik arvamine, harilikult nende poolt saab olema ja neile õigus antakse.

Laste eest peetakse siin suurt hoolt. Et lapsed rahva ja maa tulevik, saadakse aru. Ka südamlilik armastus laste vastu paistab elutsevat ameeriklase hinges. Head ollakse mitte ainult oma, vaid ka võõraste inimeste laste vastu. Trammi vagunites ehk maa-aluse raudtee rongides, kus harilikult kellegile istet ei anta (on ju naised üheõiguslised meestega), on nagu mingi kirjutamata seadus, et lastele seda tehakse heameelega. Niisama ka politseinik, nähes, et lapsega tahetakse üle uulitsa minna, tõstab sageli väljaspool järjekorda oma „maagilise valge käe“ üles, paneb liikumise seisma, et lapsi läbi lasta; seda tegema ta ei ole kohustatud, võiks ju lapsed ära oodata, samuti nagu kõik teisedki, liikumise järjekordset seismapanemist, tehakse seda ainult, et lastele rõõmu teha, nendega sõprust pidada.

Kuid üldise seisukorra kõrval, kus paistab, et laste eest hästi hoolitsetakse, et nad oma massis korralikult riides, nälga ei tunne, et neil vaba aega mängimiseks küllalt ja kasvavad vabalt ja iseseisvatena, on aga ka siin nagu igalpool erandid. Ka Ühisriikide laste elus on omad varjukuljed, mida parandada katsutakse, kuid nende lahendamiseks senini ei ole üle saadud, — see on

nimelt alaealiste laste tööküsimus ja töö tingimused.

Kavatseti läbi viia föderaal laste töökaitse seadus, et jõudsamini kaitsta lapsi tööstuslike eksploatatsiooni vastu, mis senini aga läbiviimata.

Õeldakse, et välja arvatud keeluseadus, ükski teine seadus viimase kümne aasta jooksul ei ole välja kutsunud rohkem vastolusid ja vaieldusi vastaste ja poolehoidjate vahel kui föderaal laste töökaitse seadus.

Sõnasõda laste töökaitse seaduse „Child Labor Amendment“ suhtes oli välja kutsutud peajalalt metoodi, mitte objekti enese üle.

Laste tööd reguleerivate seaduste arenemine.

Laste töö al ei mõelda laste tööd kodus, ehk vanemate farmis, vaid alaealiste laste tööd palga eest, üleliia pikkade töötundide jooksul ehk tervishoiu vastastes tingimustes.

Ainukeseks ajaks Ühisriikide ajaloo, kus laste tööd ei peetud tunnustatud paheks, oli aeg, kus põhiseadus sai kirjutatud. Laste töö on siin ikka olemas olnud, kuid tööstuse revolutsiooni ja vabrikute süsteemi kasvamisega muutusid laste tööolud keerulisemaks ja kaitse seadused hakkasid ilmuma üksikute osariikide seadusraamatutesse. Seadused ja avalik arvamine on katsunud piirata laste tööga seotud pahesid, kuid seni mitte küllalt edukalt.

Küsimused, mis üksikutes osariikides laste töö reguleerimisel esimestena päevakorraks kerkisid, olid: hariduse võimaluste andmine töötavatele lastele; töötundide piiramine; töö üldse ärakeelamine alla teatud vanaduse.

Viimastel aastatel on juure tulnud hariduslike

ja tervislise kvalifikatsiooni nõudmine ametliku tööloa saamiseks; keeld töötada kardetavates ja tervishoiuvastastes kohtades, demoraliseerivates oludes.

Käesoleva aastasaja algusest läks laste töö küsimus iseäranis elavaks. 1904 a. asutati National Child Labor Committee ja alustati laste töö tingimuste uurimist.

Kuigi üksikud osariigid olid juba kauemat aega tegemist teinud laste töö reguleerimise ja kaitseaduste väljaandmisega, tekkis arvamine, et sarnane tähtis küsimus üle jõu käib üksikutele osariikidele ja et föderaal valitsus samme astuma peaks laste kaitseks. Föderaal valitsuse ja osariikide koostööd selles küsimuses peeti ja peetakse paljude poolt hädatarviliseks.

Esimesed laste tööd puudutavad seaduseelnõud anti Ühisriikide kongressile 1906 aastal. 1916 a. läks esimene föderaal laste töökaitse seadus läbi. Seaduse põhimõtted olid väga mõõdukad. Keelatud sai alla 14 aasta laste töö tööstustes ja alla 16 aastat vana kaevandustes; tööaja pikkus lastele 14—16 a. 8 tundi päevas, 48 tundi nädalas ja ainult päeva ajal. Üksikud osariigid täiendasid veel oma seadusi. Avalik arvamine oli rahuldatud.

Kuid järgmine väikene vahejuhtumine tõi muudatusi ja seadus sai põhiseaduse vastaseks tun-

nistatud. Kaks väikest poissi Reuben ja John Dagenhart kaebasid, et nende „konstitutsionaalsed õigused“ on rikutud. Esimene oli 14, teine 12 aastat vana. Õigused, mida nad nõudsid, olid, et lubataks töötada puuvilla vabrikus, kus töö algas kell 6 hommikul ja kestis kuni kella 7 õhtul. Et lapsed alaealised, tõstis kaebust nende isa, kelle taga seisis rikkad vabrikute omanikud, kellele huvide vastu käis laste föderaal töökaitse seadus.

Ja poisid saidki kätte oma „konstitutsionaalsed õigused“. Kõrgem kohus (Supreme Court) ütles, et kongressil ei ole õigust reguleerida laste tööd osariikide vahelises kaubanduses. Osa kohutunikke vaidlesid küll sarnasele seletusele vastu, kuid häälte ülekaal oli esimestel.

Järgmine laste tööd puudutav föderaal seadus läks kongressil läbi 1919 a. ja sai omakorda tunnustatud põhiseaduse vastaseks 1922 aastal.

Seaduse poolehoidjad ei jäänud aga rahule. Uns seaduseelnõu sai kongressile ette pandud 1924 a., milles nõuti kongressile õigus anda „reguleerida ehk keelata alaealiste tööd, kes alla 18 a. vanad“. Kongressi poolt anti seaduseelnõu osariikidele arutamiseks, kuid sai suurema arvu osariikide poolt tagasi lükatud. Eelnõu arutamisel kongressil olid kohal vastaste huvide esitajad, kes palavlikult seaduse vastu agiteerisid.

(Järgneb.)

Eug. Mutt.

KROONIKA

Harjumaa õpetajapäev.

25. weebr. j. a. pidasid Harjumaa õpetajad oma päeva, kus muu kõrval kõne alla tulid naisõpetaja ja noorte õpetajate küsimus.

Meie ajakirja lugejad teavad, millised etteheited tehtud läinud aastal naisõpetajale endise haridusministri poolt ja kooliõnnumüükude päeval*). Haridusministeerium läks endise ministri juhatusel nii laugele, et ta õstas pedagoogiliste institutide seaduseelnõu, milles ette nähtud, et haridusministri õigus on anda määrusi õpilaste vastuvõtmise kohta joo järgi (§ 18). Pole kahtlust, et nende sõnadega kaivatsetakse vähendada naisõpilaste arvu tulevastes õpetajaid ettevalmistavats ajutulis.

Lugeedes neid etteheiteid ja tulevines nimetatud seaduseelnõuga, pidid naisõpetajad tulema otjusele, et neid alaväärtuslikuks tööjõuks peetakse ja sellepärast koolitööst eemale tõrjuda kaivatsetakse. See andis põhjust Harjumaa õpetajapäeva korraldajatele võtta oma koosoleku päevakorda naisõpetaja küsimuse. Referent, Emma Peterson, tõrjus tagasi need etteheited ja seletas, et arvamine naisõpetajast kui nõrgemast tööjõust võib põhjeneda ainult

*) Vaata „Naisete Hääl“ nr. 4—5 — Eesti naise kirjutused.

ühtikutele nähtustel, mille järgi aga jüguigi lubatav pole üldotjusi teha.

E. Petersoni kõne kokkuvõtte toome ära järgmises numbriks.

Koosolekust võttis osa hulga naisõpetajaid, kes ühegi leppida ei tahtnud etteheitega, nagu võtaksid naisõpetajad vähe oja kultureitööst väljaspool kooli. Läbirääkimistel selgus ka, et Harjumaa meesõpetajad ei jaga naisõpetajale tehtud etteheiteid.

Noortest õpetajast arvati, et nende keskel neid leidub, kel huvi ja and õpetaja kutseks puudub. Koosolekul avaldati soov, et noored tõhijelt võtaks oma ülesandeid, õpetaja kõrget kutset väärtuslikelt hindaks. Suurt huvi pakkus ka hr. Kuffi kõne kasvatuslikkudest probleemidest. Kõneteleja eitas karistust, nõudis lastele võimalikult rohkem „ijetegevuse“ võimaldamist. Kuid koosolekijate poolt tähendati, et lapse „ijetegevus“ jüguigi alati oistatubehane ja lubatav ei ole, et karistuste ärajätmine kasvatuje praktikas meel suur küsimus on.

Djämõtja.

Sophie Mannerheim surnud.

9. jaanuaril j. a. suri üks Soome filmipaistvamaimist naisest, paruneis Sophie Mannerheim, kes oli üks eestvõttelejust haigepöekamije ajal. Temas kaotasid Soome nai-

jed isku, kesles tugew mõistus ja jägawtundeline süda olid ühendatud suure mõistuse ja sihitundusega, kes oli haruldajelt teguwõimas ning ühtlasi juur organisaator.

Üna eelhariduse haigerawitsemise ajal sai ta eeskätt Inglismaal. Tagasihulles sealt Soomemaalale löi ta palju uuendusi jellel alal ja pühendas end peamiselt haigerawitsemise ektewalimistuse kajaapinna tõstmisele, mis alal ta saawutanud suuri tagajärgi.

Tema wenna, Soomemaalal walge kindrati Mannerheimi poolt asutatud lastekaitse ühingu, samuti Soome Punane Riist ja tema enese poolt asutatud emade ja wäikelaste kodu leidsid temas sooja poolehoidja ja wäärtustlike kaastöölise.

Ka rahwuswahelises koostöös tähtis Sophie Mannerheimi suurt ja silmapaistwat osa. Peale koostöö Skandinaawia haigerawitsemisele organisatsioonidega, kus ta oli silmapaistwamaid tegelasi, oli ta palju aastaid Rahwuswahelise Odobe Ühingu juhatuse liikmeks ja 1925 aastast selle ühingu auprofidentiks.

Ühwaldame Soome naistele kaastundmust nende raste kaotuse puhul.

Raine audoktoriiks.

Mis Ellen Fitz Pendleton, kuulsa Wellesley kolleegi juhataja ühisriikides, on Kanada Toronto ülikooli poolt nimetatud doktoriiks honoris causa.

Gelolewad muutused Jaapani naiste seaduslikus olukorras.

Jaapanis on praegu ümberõõtamisel päranduse õigus. Sellekohane komisjon tahab ette wõtta jelles terwe rea muudatusi, milledeks muuakse päitakse ka naiste ja mehe ühediõigust läbi wiia.

Uue seaduse järele ei tohi abielumees teha oma testamenti, nagu senini, ainult enese heakskiitmisega järele, waid temal peab jelleks kirjalt nõusolek oma abielunaisele olema. Juhtumistel, kus, — nagu jee Jaapanis mitte haruldane pole — mees naiste perekonda üle wõetakse wana ja tähtja perekonnanime alalhoidmise otstarbel, tahab seadus määrata, et naine on perekonna pea ja ei mõi tingimisel „adopteeritud“ mees. On huwitaw täheldama, et iegi Jaapanis, kus küll wäga keegelt omandati teiste rahwaste kultuur, kuid wistalt küll peeti rahwuslikkudest kummetest, wüid siiski ka naiste seisukorra juhtes ajakohased tuuled puhuma näiwad.

Miina Hermann Wõru Naisseltsi auhikmeks.

Wõru Naisselts „Wõruhõimu“ pidas 29. jaanuaril oma peakoosolekut ja walis seal oma auhikmeks meie tuntud naiskomponisti, wana tegelase Miina Hermannit.

Raine uuel tööalal.

Naistele jootu uuele ja seni wõõrale tööalale on asunud dr. Dorothy Jordan Lloyd, ta on pealegi omal tööalal juhtwale kohale walitud. Tema nimetati Inglise naha-töösturiite ühingu kahtseajama direktoriks, kohale, mis on ainult jellel üks paremni kahtawast Inglismaal ja tema kahtjeteist naistöösturiite alal loodetakse wäga palju. Praegu 30-aastane mis Jordanit peetakse kõige paremaks nahaparkimise tehnikat tundjaks mitte ainult Inglismaal, waid kogu maailmas. Ta on toimunud palju tähtsaid kahtjaid jelle alal, mis parkimise tehnikat tugewasti tõstnud on, samuti on ta arwaldamud mitmed kirjatatööd oma ala kohta.

Perekonna misjonärid.

Prantjumaal on asutatud uus naiskoondus, mis ennast nimetab „Perekonna misjonärideks“ ja mille ülesandeks on tõnede, laste ja kirjutuste abil töötada perekonnaelu terwenemise kajaiks. Nimetatud koondus tahab töötada peaaegu alikult ka noorjoo hulgas, tahab wälata wastutustunnet, mis abielumise puhul tarwitik; peale selle töötab ühingu ka kaswamise alal.

Ungari advokaadid naisadwokaatidega hädas.

Budapesti advokaadid piirawad seaduste abil wõidelda naisadwokaatide wõistluse vastu. Nad nõuawad oma seaduse määrustiku paragrahwi, mis keelaks naistele adwokaatidena praktiseerimise ja kaitsjama kohtus esinemise. Nõuatakse, et wiimase tõnke uuele nõudmisele on andnud asjaolu, et paar naisjuristi, kes Budapestis awanud adwokaadibüroo, seal ühikilise ajaga wäga hea kuulsuse ja suure tööpõlku omandanud.

Küsimused ja kostmised

Käesolewas numbris awame „Naiste Hääl“ küsimuste ja kostmistega osakonna.

Wastused küsimustele antakse iga küsimusele järgnewas numbris. Lehe toimetus loodab, et meie lugejad pööravad meie poole täie usalduwega kõigis küsimustes, waidlasti tuldist naistekaja, jelleksõndist tööd kui porenaiise meelimeelise tegevusala puudumais. Küsimusi saame jisse wõtta ainult jelle julgusel, kui neil juurde lijatud lehe lugeja nimel wõi tekkimise andwesi. Minera küsimused jääwad kahtlopanemata.

Ka wastuste andmistest palume oma tekkimist kahtjeksi osa wõtta. Antud wastustest wõistluse kohtumise ja juurdekuulunud asjatundjate poolt pawemad wälja. Wastuste saadmist palume toimetada. Kawis kiirelt, et nad järgmise numbril jooks toimetusele kätte jõuaks.

Küsimus nr. 1. Mis tuleks teha, et naiste huwi rohkeim awatada naistöömiste vastu? R. S.

Küsimus nr. 2. Mis tuleks teha, et jääks ära jelleksõndist ühise töö juures tekkivad omawahelised tülid ja hõõrumised? R. S.

Küsimus nr. 3. Kuidas hoida pesu ja riideid kaenlaaluse higi häwitustöö eest? R. S.

Küsimus nr. 4. Kuidas wõtta wälja riide küljest pesule wärwitused plekke? R. S.

Küsimus nr. 5. Kas wõiks mulle keegi nõu anda, kuidas pabjariiet täitja julestiks teha? Olen ostnud kõige kallimat julestoli riidet, kuid iga kaja ta sulgi läbi. G. R.

Küsimus nr. 6. Kuidas saab lüükima lõõnud wikkajel riidel läiget pealt ära? Olen prowinud aurutamist, kuid jee ei aita. S. M.

Küsimus nr. 7. Rewadel, aprilli lõpul, pean korwaldama hõbepulina peo. Kas ei saaks mulle anda näpunäiteid jelle korwaldamijeks, nagu kawa ilustamijeks, jöödide walitus jne.? Oksfin wäga tänulik, kui jee jümitks „Naiste Hääl“ aprillikuu numbris. Lugeja M. W.

Küsimus nr. 8. Palun mulle nõu anda, kuidas wõistluse ajal ära harjutada jõrme imemist? S. S.

Lihfsustage ja fergendage oma tööd töögis.

Ehameeldim töö.

Üks vähem meeldivamateist töbdest on perenaijel kahtlemata söögiriistade pesemine ja töögi puhastamine pärast söögiaega, iseäranis aga pärast lõunajõkki. Ja kas ei ole tööpoolest neid inimesi vähe, kes sellele tööle asussid nähtava hea meelega? Söök on ju ka perenaiist vähe nagu väsitanud, ka tema on pisut rannestunud ning filmapilguks pikutada või lihtsalt toolil rahulikult istuda, leiba luusse lasta, ei oleks ka temalegi paljuks. Kuid pesuvesti jahtub, määratud sööginõud kuivavad, — töb muutub aega oodates raskemaks ning korralik perenaine tõttab jõkki, et lõpetada kiire töb. Ning mujalgi on majapidamises tarvilikke töid, mis ootavad. Ei ole aega.

Harjutage oma tööd kindla kawa järele tegema.

On perenaiji, kellel jõik õnnestub ja kellest räägitakse, et nad on „lahtiste kättega“ või neil on „õnnistatud käed“. Kuid on ka perenaiji, kes oma asju ajaavad nii „nagu kanad takkudes“, neil ei õnnestu töb nii hästi, nad ei oska ajada oma asju kerge waewaga. Ja kui neid kahte äärmist tüüpi perenaiji võrrelda, siis selgub varsti, et esimene „lahtiste kättega“ perenaine oskab oma töbde teha kindla korra järele, ta mõistab oma toimetusi lihtsustada, nii korraldada, et töb toimib palju vähema waewakuluga.

Jga töb nõuab alati palju vähem waewa, kui seda tehakse kindla plaani ja korra järele, kui ühe töb juures ollakse võimalikult lõpuni, kui teisele tööle asutakse wast siis, kui üks juba on valmis. Mõistelt ühe töb juurest teise jooksmised väsitavad igalgi, teowad töb wastikaks, pikendawad töbwahtust. Seda tuleb ka töögis tähele panna. Siin saab alati ka töbde lihtsustada, kui talitatakse järjekindlalt, kord heaks peetud korra järele. Sest niisugust töbde, nagu söögiriistade pesemine, saab märksa lihtsustada, kui aga tahetakse.

Õttemalmistused riistade pesemiseks.

Riistade pesemise peale ei mõelda mitte alles peale jõkki, kui pesemine on juba käes, waid palju, palju warem. Ja see oleks juba siis, kui me toitu walmistama hakkame, — jõkk selle juures mustaks saanud as-

jad, nagu talbrekid, kausid, lusikad jne., wälja arwatud noad ning kahwid, pannakse kohe riistapesemise wanni, kui nad tarwitamise järjekorrast on wabaks saanud ja kaetakse weega. On käepärast sooja või leiget wett, tarwitatakse seda; pole seda saada, wõib ka külma wett peale walada, — on igatahes parem kui ilma weeta kuivada lasta. Sest kogemused on näidanud, kui palju aega kokku hoida wõidakse, samuti ka meelehärma eemaldada saadakse, kui toiduwalmistamise juures mustaks saanud riistad, mille külge enam või vähem toiduriistmeid on jäänud, kohe wette liigunema pannakse: wesi leotab, isegi kui ta külma on, liigunema seisumise järele raskemalt pottidelt ja padadelt riismed lahti, nii et neid pärastpoole vähema waewaga puhtaks saab küürida. Seda liigunema panemist tuleb eriti meeles pidada toidust wabanenud teeduriistade suhtes ka siis, kui nad tulijelt pliitilt eemale tõstetakse.

Noad ja kahwid pühitakse kohe kuivaks ajalehepaberiga — seda leidub nüüd ifka pea igas majapidamises, — et nad ei lähaks roostesse. Kui nuga ja kahwit on tarwitatud soolase või hapu asja lõikamisel, — peale niisuguste ainetega kokkupuutumist roostetawad terasasjad waga kergesti ning siis kulub hull aega, enne kui neid Sidoli või mõne teise ainega roostest puhtaks saawad. Sama, mis keetmise juures mustaks saanud riistadest räägitud, peab meeles pidama ka söögi juures tarwitatud sööginõude kohta, nad tulewad kohe liigunema panna, kui need mõnel tungwal põhjusel peawad kauemaks pesemata jääma.

Reha seisak nõude pesemisel.

Waga tähtis on riistade pesemise juures teha seisak. Harilikult pestakse seisest ja küürutades, nagu 1. joonisel näha. See aga ei ole sugugi soowitaw, ei termistlikelt ega praktiliselt, sest seedimiselundid, mis just pärast jõkki iseäranis elawas tegevuses, saawad küürutamisel kokku surutud ja pigistatud, mis takistab nende korralikku tegevust. Samal ajal pingutatakse kõweras olekus pesemisel seljamuikleid wõrdlemisi kawa ja tugewasti, nii et sellele järgneb tihti selja-, puusa- või ristluude valu. Samuti kannatawad selle

1 joon. Harilikult pestakse seisest ja liürutades.

all ka jalad, mis perenaise ametis niidugi kõige rohkem saavad väsitada; sest kogu päew ühest kohast teise joosta tubade koristamisel, puhastamisel, toidu keetmisel jne. ei jäta mitte oma mõju avaldamata. Ei ole sugugi ime, kui perenaisel peale sööki püsti pestes väsinuus juureks kasvab, mida suurendab veel wahest ebanormaalne toitmine, nii et valud luudes-liikmetes õige tundumaks saavad, jalad valutavad, mis aegamööda loob enefega kaasa haiglaste tunde, kergesti ärritatavuse, närvilikkuse jne. Ja kas ei ole meie perenaiste hulgas just kõige rohkem kaetusi jalgadewalu, seljavalu, ihegi peapöörituse üle? Ja kas ei ole selle põhjus sagedasti niisuguses ebaügieenilises sööginõude pesemises? Sest on ju igalühel teada, et seisest paigal wäsiwad jalad, jama ka muud musklid, palju kergemini, kui liikudes ühest kohast teise paraja kiirusega.

Kuid kõit need pahed lajewad ennast kõrvaldada, kui riistu istudes pesta (joon. 2). Istumiseft on aga ainult siis kasu, kui ei ole tarwis iga pestawa riista ulatamiseks üles karata, waid rahulikult riista pese-

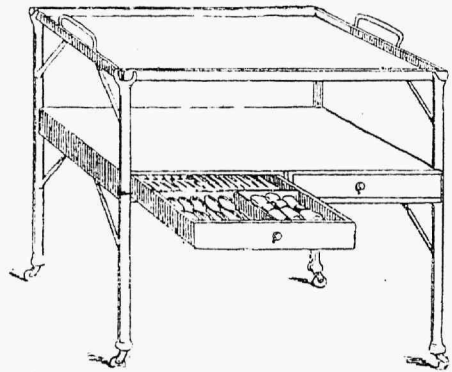

2 joon. Õige kehaseis nõudepesemisel. Störgemale ning madalamale seataw kõõgi tugitool.

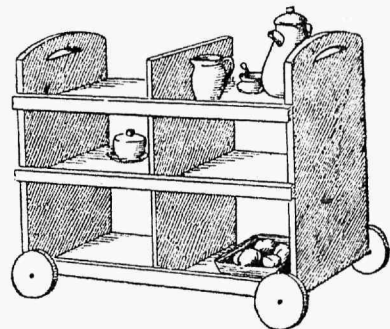
mise lõpuni wõib jääda oma istmele, — alaline üleslõusmine ja jälle istumine wäsitab ka tublisti. Sellepärast on tarwis enne pesemisele asumist kõit riistad käepärast seada ja korraldada, samuti selle eest hoolt kanda, et kõit samaligiisilised riistad oleksid ühes koos.

Nõude pesemine.

Uuemal ajal on kõõkides tarwitusel ratastel liikutawad wanterlauad (joon. 3), mida wõrdlemisi kergesti wõib valmistada. Nende abil wõib kofu hoida hulga ebaft-tagasti jooksuift, käte pingutusi kandkute kaudmiftel, samuti ka tublisti ära hoida veel riistade kattikukkumift. Niisuguse wanterlauaga tuuakfe korraga mustad riistad pesemiselaua juurde. Ei ole ka

3. joon. a) Wanterlauad asjade ja toidu kaudmiftel lauale.

b) Kergesti omas majapidamiftes valmistataw.

wõimata, et jama wanterlauaga sööki ja tarwikke söögiriistu wõib lauale wiia, ning see hõlbustab jälle perenaise tööd. Ka ei ole see tähtsufeta, kuidas pestawaid söögiriistu pesulauale korraldada. Mustad riistad pannakse nõndawiift ihele poole lauale, et kõige ees on klaasid, tassid, kannud, siis wäiksed taldrefud, juured taldrefud, liuad, kausid ja lusikad. Suured keedunõud, pannid, wormid (need ei mahu harilikult enam lauale) asetatakse pingile, millele soowitaw ajalehepaber alla laotada. Nõud ja kahwikid pannakse lihte wähemasse keeduriista püsti seisima, nõnda et teraga allapoole oleksid ja täidetakse nõu tuni noapeadeni weega. Niisugune oleks eelkorraldus. Ring kas ei paista siin wälja juba korraldamife paremus? Meie peseme ju efitels efitimefed, siis tagumised. Efitimefed ei ole ju harilikult raswafed, nagu klaasid, tass-

jid, ja nad ei tee wett raswajeks, neid jaab puhtas wees pesta fergesti. Siis raswajed nõud juu., mis rohkem wett kõlbmatuks muudawad.

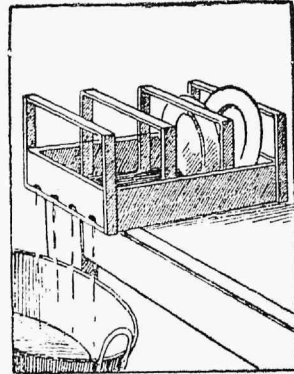
Nõude pesemist hõlbustab ka tingimata otstarbe- kohane pesulaud. Pesulaudu ja isteid võib olla mit- mefuguseid. Üheks paremaks ja lihtsamaks võib pi- dada pesulauda, mida kujutab joonis 4. Ta ehitus on nii lihtne, et jeda võib valmistada igaüks, kes wähegi ostab jae, hõõwli ja peitliga ümber käia. Sa- rilikule lauale fimmistatakse raamistik, mille sisse käib kas emallceeritud või tsinkplekist wann. Raamistik on waltfidel liikuw ja tõmmatakse pesemise ajaks laua alt wälja (waata joon. 4). Selle wanni ette istutakse nõnda, et riistad laual jääfjib pahemat kätt pesijast.

4. joon. Pesemislaud, mille ääres istudes terge on nõusid pesta.

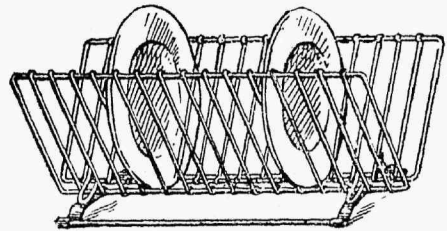
Sigunema pandud riistad, millest suurem osa toidu- riismeid wees lahti tulnud, uhetakse puhtaks ja aje- tatakse mustade riistade hulka (joon. 5). Riistade pesuwesi, mis võimalikult peab olema tuline, walatakse wanni. Harjad, mida uueamal ajal jagedasti tarwi- tatakse ja mis võimaldawad ka tulises wees riistu pesta, ilma et käfi põletaks, pannakse laua alusele. On kõik eelwalmistused walmis, võib ihtmele istuda ja tööd alustada. Pahema käega wõetakse riist, hoi- tatakse terwel pesemise ajal käes ja pannakse sama käega pesemise järele wabale laua poolele tagasi. See on kui seal asetuks taldrepute ja alustasfide jaoks nõrgu- mistkast, mis kas puust on walmistatud (joon. 6), või jämedast traadist kokku keeratud nõrgumismõre (joon. 7). Wiimase mõre paremusjeks on see, et temas nõr- guwaid riistu võib fergesti weega üle walades uhta. (Mõre asetatakse siis tefsele wannile) ja siis kas pliidi kuwatiskastis foendades kuwatada. Puust nõrgemis-

kast ajetatatse nii lauale, et wesi alujelt wanni võib tilkuda. Kasti alus on foowitaw tsinkplekist teha. Nõrgunud riistad kuwatatakse kõõgitäterätikuga. Sfe- enefest mõistetaw on, et riistu kuwatatakse nii palju,

5. joon. Nõrgumiskast, fergesti walmistataw.

kui see võimalik, ka istudes. Riistad wõetakse kui- watamise ajaks pahemasse kätte ja pannafe käest ära parema käega wanterlauale, millega nad färutatakse korraga kapi juurde ning pannafe sima. Üht asja tuleb weel meeles pidada, et feeduriistade puhastamisel ei ole foowitaw tarwitada ei soodat ega liiwa, sest et mõlemaid täiesti ära uhta ei saa ja järele jäänud osad jatuwad järgmijel toiduwalmistamijel toidu sisse, mis wõiwad haiguseid efile kutsuda (näit. umbfoole põletik liiwast, seedimisrikked soodast). Pealegi mõju- wad need puhastusained riistade peale kahjulikult, kas feemilijelt mõjudes või kratfides ja teewad sellepärast näotuks feeduriistad. Hästi ligunenud feeduriista puhastamijeks jatkub juba juurteft harjast.

6. joon. Nõrgumismõre, traadist walmistatud.

Noad ja kahwliid hõõrutakse üle juba enne pesemist, kas Sidoli, Brasfoga. Need puhastuswahendid pea- wad pesemislaual käepärast olema, et neid istudes ulatada võib. Kõige wiimati kuwatatakse pesulaud, mis foowitaw wahariidega katta, pestakse pesemismann puhtaks ja kuwatatakse ära.

Riista pesemijega on perenaine nii fergema wae- waga walmis ja asub kõõgi koristamijele. Kuid sel- left teinekord.

E. V.

Igas aias olgu lawad.

Lawadesse küllwamine.

Küllwõi juures tuleb jälle meelde tuletada: ärgu tehtagu küllwõi kuga tihedalt, — walgujse, õhu ja run-

ni puundujel weniwad taimed pitaks ja niijugujed taimed on alawäärtuslijed. Soowitaw on siin tar- witada reasküllwõi, mis küll palju aega wõtab, kuid,

juin ei jaa liiga tihedalt lihvamisega ehitada. Rõdu märgitakse mulla pinnale jelleks otstarbeks valmistatud puust joonelaua abil, millega vajutatakse jügamamad või madalamad waofesed 5—8 jn. järele. Lihvamist toimetatakse sooja, waguja ilmaga. Seeme kaetakse kergelt mullaga, misd lihtutakse kiini, piserdatakse pärast jeda kastmistannust ja tostatatakse ainald sawale peale ning antakse warju kas õlemattidega või kuuseokstega, nõnda laua, kuuni eimejed idukejed hakkawad paisuma.

Lawade käsitlemine.

Lawade rawitsemine, nagu tuulutamine, kastmine, warjuandmine, õhjekst mattidega katmine jne. nõuab juba natukene juuremat hoolt. Warakewadel tuulutatakse lawasid wõrdlemisi wähe ja siiski ükskord lõunatundidel päikepaistelise wäike ilmaga, sest külmaaga sünnib tarwilik õhuhahetus ijege. Mida kõrgemale aga päike kerkib, mida soemaks ilm muutub, jeda rõhkem tuleb lawasid tuulutada. Tuulutamisel on kahejuugused üksanded: esiteks lawades olewat wäherifutud õhku uuenendada, teijeks lawa soojust tarwilijel määrat lihtlustada. Algujes jattub kui tuulutamise otstarbeks aina alla pistetatakse lihwifekst ajaks mõni laua ots wõi midagi teist jelseljaruast. Hiljemalt ei jattku enam jellest, siis wõetakse tarwilijele asineline pulk, millega kerge aknaid lihtjamat—laiemalt awada. (joon. 3) Lawa uk-

Joon. 3. Asineline pulk.

nad awatakse alati wõimalikult wastu tuult. Ka on algaajal wäga soowitaw tarwitada kraadiklaase — üks wäljas õhus, teine lawas. Weel üks nõuanne: wahel on ilm wäga halb, — wäljas on külm, kõle tuul, kuid päike kõrretab warjus kangesti. Päike joendab siis muidugi liiga lawa sijemust ja tainwed kannatawad palawuse all. Tuulutada ei tohiks niijugusel juhusel aga siiski mitte — jahutaks lawa liiga. Kuid lawadele tuleb warju anda, kas wõi näit. kuuseokstega. Suuremates aiariides tarwitatakse jelleks lawaakna juurijele wastawaid raame, mille külge on naelutatud õhukejed peerud.

Kui ilmud soemaks muutuwad, harjutatakse taimi wälimise õhuga: alguses wõetakse ainald lihwifekst ajaks kaitja pealt ära, pärast pikemaks ajaks ja lõpuks, enne wäljastutamist, jäetakse lawad ijege õhjekst ilma akendeta.

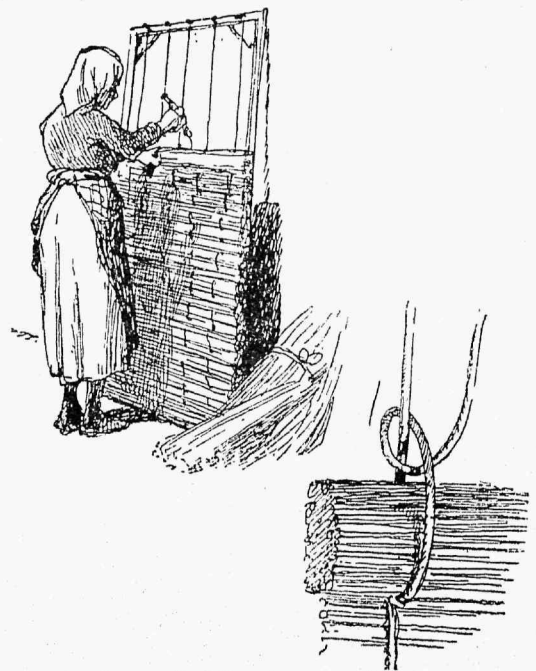
Ka kastmijega tuleb alguses eriti ettewaatlik

olla. Eriti kastetakse õige wähe. Täiesti loobuda tuleb kastmijest külma, niiske, pilwije ilmaga; see jahutab lawa, misd muutub kohati plingiks ja taimed ei toha kuidagi edeneda. Kuid ilmade soojusega kasvab ka kastmije rõhkus. Kõrgu lawa ei kasbeeta harilikult ihetasajest — kuuwad kohad jaawad rõhkem wett, niiskemale antakse wähe liisa wõi jäetakse koguni ilma. Ülemine osa lawast kuuwab rutem, kui alumine — päikest langeb jüma enamasti ikka rõhkem — sealt tuleb muidugi siis ka rõhkem wõi ijege teinekord ainald sealt kasta. Kohajem aeg warajajemaid lawasid kasta oleks lõunaeegu, kella 12—13. Hiljem kastetakse juba 8—9 hommikul ja pärast ijege õhtul. Soowitaw on tarwitada wõimaluse korral soenenud wett.

Eriti, wähemalt märtsis ja aprillis, wahel aga ijege woel mais, tulewad lawad igal õhtul õlemattidega, wõi nende puudumisel õlgedega, põhuga, ka kottidega, ijege hädaforral kuuseokstega, hästi kiini katta, et õhine külm õht ei jahutaks liiga lawasid. Kaetakse pärast päikese soojaminekut ja wõetakse kate pealt ära hommiku walgeks minekul, kui mitte wäga külm ei ole. Wilul ajal ei tee wiga, kui matt mõne tunni rõhkem peal on, ijeawastis pilwijel ilmal.

Õlemattide valmistamine.

Õlemattide käsitlemine on kõige lihtsam, nad ei ole kallid, sest neid wõib wäga hästi ise valmistada ja nad käiwad hooljal hoidmijel mitu aega. Nende valmistamijeks oleks nüüd juba paras aeg. Selleks tehtakse lihtne puust raam, mille pikkus oleks 2 mtr. ja laius 1 mtr. Raam tuleks teha wõimalikult tugewast puust, näit. 8×5 jn. Raami otskandade külge kiinitatakse 3—4 kottju wõi naela nii, et serwimised naelad tulewad raami külgsandadest

Joon. 4. Õlemati punumine.

12—13 jn. eemale. Naelte wahese, üle terve raami pikkuse tõmmatakse jämedamad sidumisnõõrid, mis wahese pikemad lõigatakse, nõnda, et mõlemale poole üle raami jääksid 10 jn. pikkused jupid. Mati puumijeks tarvitatakse käsitööst peetud rulli õlgi, mis hästi järsidest puhtaks puistatud. Raam najatatakse matipuumijel vastu seinale. Peenem sidumisnõõr, millega punutakse ja põimitakse, keritakse 12—15 jn. pikkustele pulkadele, et oleks nõõri kergem käsitada. Punumisnõõride algus kinnitatakse alumiste naelte külge nii, et neile ka umbes 10 jn. pikkused otjad järele jäävad. Põhema käega võetakse parast punemajagu õlgi (õlgede hulka punema jaoks oleneb sellest, kui paks tahetakse matt teha) ja pandakse raamile kinnitatud nõõridele, parema käega võetakse pulgale keritud nõõr, tõstetakse see üle õlepune ja kinnitatakse alusnõõri külge lenkju, nagu see näidatud joonisel nr. 4. Põhema õlgu aga kõvasti alusnõõri vastu tõmmatud, muidu tuleb „webel“ matt. Nõndaviisi kinnitatakse põhema õlgede nõõridega raami alusnõõride külge. Esmase punem

me järele tõstetakse teine põhema raamile jne., selle juures on soovitatav, et ükskord oleksid õlepunemisel ladwad (pead) ühel pool, teinekord teisel pool, — matt tuleb nii ühtlasem. Punutud mattidel lõigatakse siis otjad järele tahajeks, kas kääridega või lamba-raudadega, või mõne teise terariistaga raames, ja siis arutatakse nõõri otjad naela külge seotud sõlmedest lahti ning seotakse uuesti tugewasti kinni rip-puma jäänud otjadega, et matt üles ei hargneks.

Lõpunuandeid.

Õlgajal ei maksa liiga rutata lamade täitmise-ga. Enne märtsi ei oleks mõtet neid ajutada. Kuid niikõik tuleks walmis waadata lamakoht, muretseja aknad, raamilaudad, seeme, õlematid jne. Esmased lüügid, nagu tomatid, võiks toas teha ja siis juba tärpanud taimi lamasse pikeerida. Mina soovitan õlgi, kui nähtuakse kellelgi 5 lamade akent on, kahel teise kasti teha ja mõni nädal enne tähta, kuna kolm teist alles jaks ajaks, kui esimestest lamadest taimed tahawad wälja pikeerida.

Ellen Vilberg.

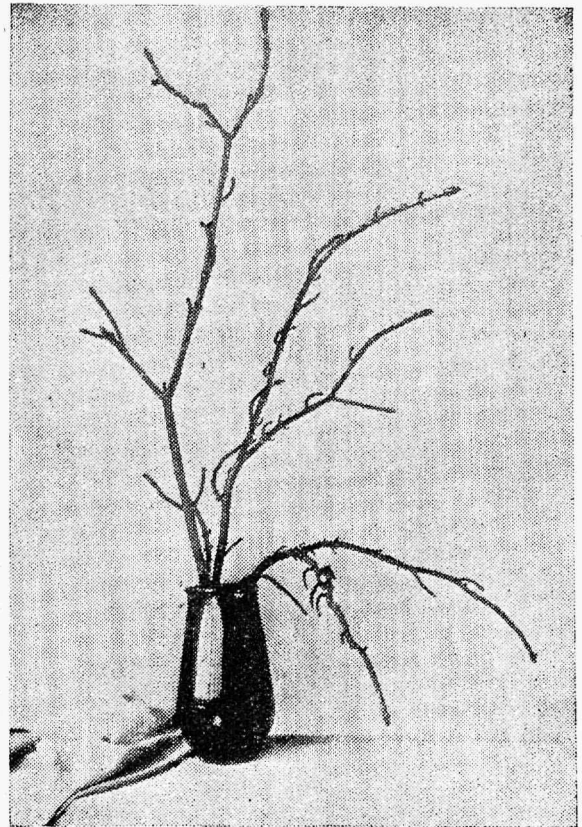
Wastpuhkenud õjad . . .

Muretsege pühade lauade puhkewaid punge!

Misjulgust puhas võrratut ilu toovad talvel või wakarawadel wärsked puude õjad majja! Mõned ühiskond õjad, tihti ainult üks latw on jaks küll, et neid päewad läbi pinewil hoida. Mõneses seisawad nad raagus, külmalt, liikumatult, nagu kooljatarretu-tes oma kõrgeis mahutistes, wassides. Negamööda poewad esile kewadekulutajad urwakesed, — paju-utekesed, — haned, wõi koguni wõsukesed, leenukesed, langes enese ümber tihedalt lehekese, mis nii kahwata-nud, wahastanud, aga siiski armjad. Wõi tekiwad pungad lehtede kaenlast, millest puhkewad korraga diad. Kas ei ole siis rõõmu, kas ei ole siis head meelt . . . ?

Loodusearmastaja toob külmadel talwepuudel omale tuppale kewadel wärskewatest puu- ja põõsaskiikidelt raagus õksi, et neid toa soojuse mõjul ajada lehitsema ja ka õilmitsema. Jalutuskaigult metsa tuuakse nad kaasa. Kuid teinekord leidub ka oma aiastki õskadest, mida wõib ilma puule kahju tegemata wõtta. Sest ilusad on ju paju, lepa, haawa ja sarapuu õskad oma püstiõrgete wõi alla lookewate urwadega. Mitte wä-hem ilus pole ka kask oma wärskete lõhnawate lehe-kestega ja pruun-kollaste rippuwate urwadega. Üks-teise järele tulewad siis toomingas, kirsid, sirelid. Ei tohiks isegi mürgilist näsinaint unustada, ta toob wa-bas looduses puude hulgast kõige esiti kewade meile. Samuti ka kastan, mida me küll waeuvalt jõuame küü-nalõite puhkemiseni wiia, kuid terve eelareng on siin nii mõnuw, kiikestaw, et tema õitsemist kui haripunkti wõime imetleda wast sel ajal, kui kaewas kewadilijest sinine.

Õkste lõikamine algab wast pärast jõulupühi, sest et siis juba taimedel pärast talwe puhkeajaga loomu-

Wastan wassis. Kas ei seija me nii mõnigi kord nende lehitute õkste ees ja kas meie ei oota soojat toa mõ-jult, et elu ärkaiks hirmutaretanud õskad? Jõuab ta üles isusta talweunest? Ja, ta jõuab . . .

liffu mahlatükumist võib eeldada, mil puhkavad pun-
gad, efinedes paisunud kühmestena, arenemist või-
wad alata. Otsad valitakse võimalikult hästi arene-
nud, ühetasajalt asetunud öiepungadega puult või
põõjalt, parem aga siiski lõunapoolselt küljelt. Kõuem
valdanud külmal ajal, kui puu läbi külmetanud, ei
lõigata otsti, jeda tehtakse pehmel päeval jula ilmaga;
peab see aga siiski mingigugusel tungival põhjusel
sündima patajega, siis lastagu niijugused otsad kas
kõlmatu toas või keldris üles sulada, oistuda. Otsad
lõigatakse kodus terava noaga võimalikult otjast taja-
jeks ja hästi libamisi ning suure otsmiste pinnaga. Neid
ei koideta tiheda kimbuna kottu, vaid waasi asetatakse
ainult mõned ütsitud otsad, et silm võiks taistama-
tult nautida taime üksteisele järgnevaid eluaval-
dusi. Igapäew vahetatakse võimalikult wett, mille
juures soovitaw on tarwitada ifka leiget, selle puu-
dusel aga kõige vähemalt öö otja toas seisnud wett.
Et pungad ja wõrjed võimalikult aega mööda, selle
tõttu aga jeda ühtlasemalt ja täielikumalt areneksid,
on tarwilik, et waasid umbes nädalapäewad jaheda-
mas toas ja walgusest wähe eemal hoitakse. Märga-
takse aga pungade patitsemist otjadel, wiitakse waasid
otstega koha sooja tuppä kätte.

Kaeremmelga urbade tupplesed, õigem soomused,
kuuwamad tihti soojas toas nõnda kõwaks, et urbadel
puudub jõud neid pealt tõugata, millepärast nad are-
newad enamasti waewaliselt. Sellepärast on hea, kui
neid ettevaatlikult 5—6 päewa järele eemaldatakse.
Zuba õitjema puhkenud otsti hoitakse selle abil kõuem
wärsketena, et neid peale puhkemist jahedamas ruumis

hoitakse ja igapäew paar korda wett vahetatakse
(nüüd aga ainult külma wett!) ning igapäew uuesti
lõitkepinda lõigatakse.

Kui need read kirjutatud, ei olnud mul mitte ai-
nult igapäewane tubade ilustamine ei ka wärskete
taimedega üheselamine meeles, ei, ma mõtlefin see-
ford eelolewatele ülestõusmise pühadele, nendeks on
paras aeg nüüd otsti pungatama hakata. Oja linna-
lasi ehil siis kodusid õitjeweate lilledega, mida ostetakse
kalli hinna eest kauplustest, kuid juurem hulk pere-
fondi linnas, eriti aga maal, peab loobuma sest mit-
mesugustel põhjustel. Ja millega eraldada siis püha-
päewa ärapäewadest? Kuuseotsjad, männiootsad oma
alalise rohelistusega, — ei need ei kõlba kewadepühade
wastuwõtuks... Kuid lehtpuu otsad, ka kõige hari-
likumatest pündelt, millel mõned wärsked pungad kül-
jes, millel ütsit leheke, küll weel wäike ja ka nõrgake, —
kas see ei näita, et pea on talwejõud murtud, tuleb
uus elu looduses, tulewad lilled, tulewad õied. Kas
see ei ole ülestõusmine? Kas see ei too ülestõusmise-
püha tunnet? ... Need wastpuhkenud lehed, urwad...

Ka pühade kõõti ei tahats ära unustada, sest pü-
hade toidud tahawad samuti iseäralist ehtimist. Wärs-
kete roheliste lehtedega ilustame neid. Nende saami-
jeks istutatakse peterjelli juured, porgandid kastidesse,
mis täidetud võimalikult hea mullaga. Sibula rohe-
liste pealiste saamist teab igaüks, neid on jagedasti
pottides kaswatatud. Tähendatud taimedega ilusta-
tud kastid ja potid wiitakse sooja ja walgesse kohta,
niijutatatakse mulda parajalt ja pühadeks on küllalt ro-
helist toitude ilustamijeks.

Ellen Vilberg.

	Käsitöö ja riietus	
Toimetanud Agnes Neudorf-Malberg		

Käsitööd.

Nr. 1. Sohwapadja kiri lilledest ja liblikatest. Põhitooniks heige ehk hall. Pisteid tuleks tarwitada järgniti: lehtede weered jämpipistetel, jäsemised pin-
nad täitepistetel, õied — sibe- ja aedpistetel ja lib-
likad — sibe- ja täitepistetel. Lõngade wärwid on
joonistusel märgitud, samuti on täpsete wärwide
numbrid C—B lõnga kaardi järele tähendatud must-
ril.

Nr. 2. Suure laudlina ääre kaunistus, stiliseeritud päewalillest. Lehtedele tuleks wõrtpiste sisse õmmelda punakas pruuniga, kuna lehed ise oleksid roheltjed täitepistel. Õied on päewalille wärwi kol-
lased, samuti täitepistetel, warred pruunid ja õie-
lehed mustad. Õigete warjundite leidmijeks on joo-
nistusel numbrid C—B lõnga kaardi järele.

Nr. 3—4. Padja kaunistused ristipistetel. Õm-
melda võib neid patju hõredale linaajele ehk jutele
ilma kanewaata. Tahetakse aga tihedamale ehk wil-
lasele riidele tikkida, siis tuleb sellele enne mustri ul-
tuses kanewaa peale traageldada ja siis alles õmble-
misega alata. Pärast kui töö walmis, tuleb kanewaa
tikanduse alt niidikaua wälja kiskida. (Näide nr. 4-a)
(Waata lhf. 72.)

Nr. 5—8. Ristpiste näited. Nr. 5 efinene pool
ristpistest. Nr. 6 terwe ristpiste. Nr. 7 kerge rist-
piste (poolik). Nr. 8 pakis ristpiste (kahelkordne).
(Waata lhf. 72.)

Peale selle on muustrilehel weel nimetähed ja räti-
tute nurgad.

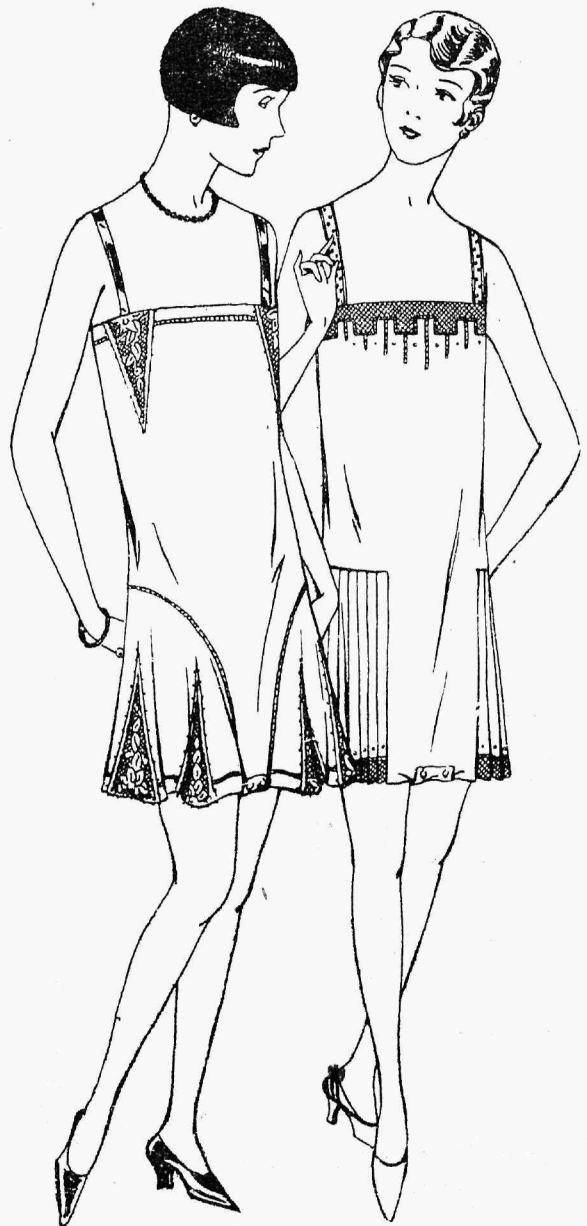
- Nr. 4. Lapse siputamise kleit tiputijest flanelist.
- Nr. 5. Poislapse järel 6 kuu vanusele. Lõige — lõikelehel nr. 9—10.
- Nr. 6. Tütarlapse järel 6 kuu vanusele. Lõige — lõikelehel nr. 11.
- Nr. 7. Siputamise kleit walgest riidest, jämpaetaga kaunistatud.
- Nr. 8. Puidipõll tagant kiirulatarvate otjadega.
- Nr. 9. Siputamise kott heledast ühewärwitiijest flanelist.
- Nr. 10. Lapse tann. Lõikelehel tats tann-lõiget. Nr. a 12—13, b 14—15.
- Nr. 11. Puidipõll.

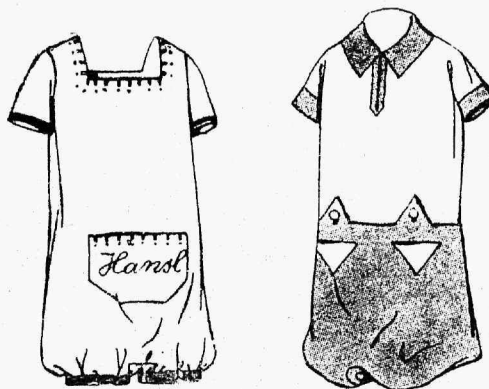
- Nr. 1. Lõidrukuteje põll tee-wärwitiijest riidest, millel punased tipud jees. Kärestatud jämp-pistetel punase mär-miidiga.
- Nr. 2. Noore neiu töd-põll ründuhtijest kergest riidest, kärestatud tu-medomate paelttega.
- Nr. 3. Lõidrukuteje põll kahewärwitiijest riidest, milledest üks kirju ja teine kirju põhitoonile wastatat värwi.
- Nr. 12. Poisi põll öla-paette ja taskutega.
- Nr. 13. Poisi mängu-püüfid kirjust riidest, kaunistatud jobiwa ühewärwitiijse äärega ja traega.

Nr. 15. Tüdrukufese mantel, 6—10 aastajele, tolmjast riidest. Lõige — lõiklehel nr. 16—21.

Nr. 18—19. Naise jätkpüksid.

Nr. 16—17. Mängupüksid. Lapse vanadus $1\frac{1}{2}$ —4 aastat.

Nr. 20. Naiste hommikkleit wati peal ja läbi tihitud, nagu tell. Näred on ümmargused ja tugevasti watiga täidetud. Sarwane kleit on väga soe ja hea meie kliimas.

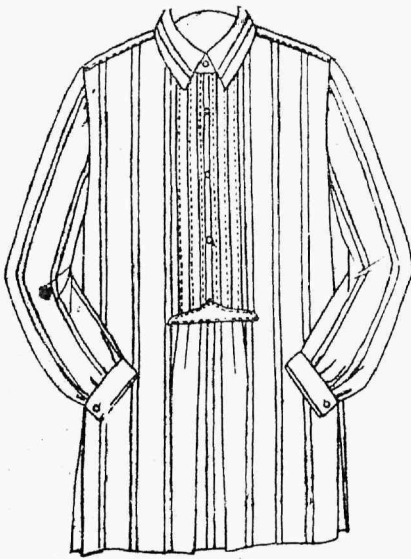
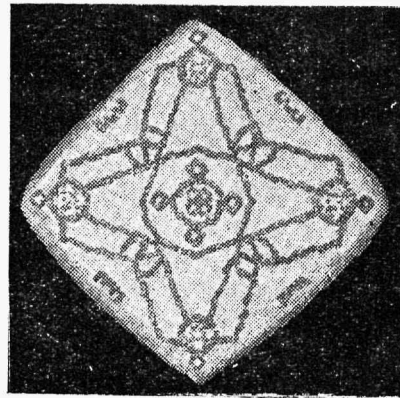
Nr. 21. Hommikkleit, rihandusega launistatud. Milleks meie must-rülehel ümmunud Gesti kätse ja bordide kirjad väga sobivad.

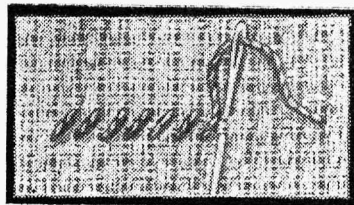
Nr. 22. Kõõgipõll tume-dast ruuduga riidest.

Nr. 23—27. Naisie põlled.

Nr. 28. Mehe päevajärg riibulijest jettirist.
25ige — lõitelehel nr. 1—8.

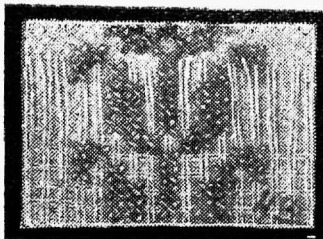
Nr. 3.

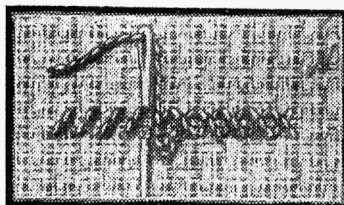
Nr. 5.

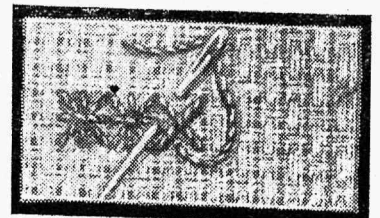
Nr. 7.

Nr. 4a.

Nr. 6.

Nr. 8.

Üleskutse ja palve.

Kuna Eesti sündinud aasta aastalt väheneb, siis peab Eesti Õigee-
nika Selts „Tõutervis“ tarvilikuks selle põhjust lähemalt uurida. Selleks
etstarbeks pöörab ta rahva poole mitmesuguste sellekohaste küsimustega,
et teada saada igasuguste rahvakihtide arvamist.

Vastuste andmisel palub „Tõutervis“ igat isikut teatada ka oma pere-
konna seis (abielus, lesk, vallaline), vanus, amet ehk elukutse ja elukoht
(linn, maakond).

Küsimused on järgmised:

1. Kas peate rahvaarvu kasvamist Eestis tarvilikuks või mitte?
Kui mitte, siis missugustel põhjustel?
2. Mida peate vähese sündinuse peapõhjuseks?
3. Mida peate tarvilikuks sündinuse tõstmiseks ette võtta:
 - a) Mida arvate lasterikaste perekondade teotamisest?
 - b) Mida arvate vallaliste (vanapõlviste ja vanatädrukute) erili-
sest maksustamisest?
 - c) Missuguseid teisi abinõusid peate tarvilikuks ette võtta?

Eesti Õigee-
nika Selts „Tõutervis“.
Tartus, Vallikraavi tän. 4.

1. märts. 1928.